HASAN ALİ TOPTAŞ

Ben Bir Gürgen Dalıyım

İLETİŞİM

KİTAP

HASAN ALİ TOPTAŞ 1958 yılında Denizli'nin Çal ilçesinde doğdu. İlk öykü kitabı *Bir Gülüşün Kimliği* 1987'de, ikinci öykü kitabı *Yoklar Fısıltısı* 1990'da yayımlandı. *Ölü Zaman Gezginleri* adlı öykü dosyasıyla 1992 yılında Çankaya Belediyesi ile *Damar* edebiyat dergisinin düzenlediği yarışmada birincilik ödülü aldı. Aynı yıl *Sonsuzluğa Nokta* adlı yayımlanmamış romanıyla Kültür Bakanlığı'nın düzenlediği yarışmada mansiyon aldı ve *Sonsuzluğa Nokta* Kültür Bakanlığı tarafından yayımlandı. 1994'te *Gölgesizler* adlı yayımlanmamış romanıyla Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı. *Bin Hüzünlü Haz* adlı romanı ise 1999 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. Yazarın ayrıca *Yalnızlıklar* adlı şiirsel metinlerden oluşan bir kitabı, *Kayıp Hayaller Kitabı* adlı bir romanı, *Ben Bir Gürgen Dalıyım* adlı bir çocuk romanı ve *Harfler ve Notalar* adlı bir deneme kitabı vardır. Toptaş'ın son romanı *Uykuların Doğusu* 2005'te yayımlandı.

Damar Yayınları, 1997 (1 baskı)
İş Kültür Yayınları, 2003 (1 baskı)

İletişim Yayınları 1356 • Çağdaş Türkçe Edebiyat 189
ISBN-13: 978-975-05-0639-0
© 2009 İletişim Yayıncılık A. Ş.
1. BASKI 2009, İstanbul
2. BASKI 2010, İstanbul

EDİTÖR Belce Öztuna - Bahar Siber
KAPAK Suat Aysu
KAPAK RESMİ Komet
UYGULAMA Hüsnü Abbas
DÜZELTİ Begüm Güzel
BASKI ve CİLT Sena Ofset
Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi B Blok 6. Kat No. 4NB 7-9-11
Topkapı 34010 İstanbul Tel: 212.613 03 21

İletişim Yayınları
Binbirdirek Meydanı Sokak İletişim Han No. 7 Cağaloğlu 34122 İstanbul
Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58
e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

HASAN ALİ TOPTAŞ

Ben Bir Gürgen Dalıyım

İLLÜSTRASYON *Hande Şekerciler*

iletişim

1
Korku Dağları Bekler

Ege toprağında gencecik bir gürgendim ben.

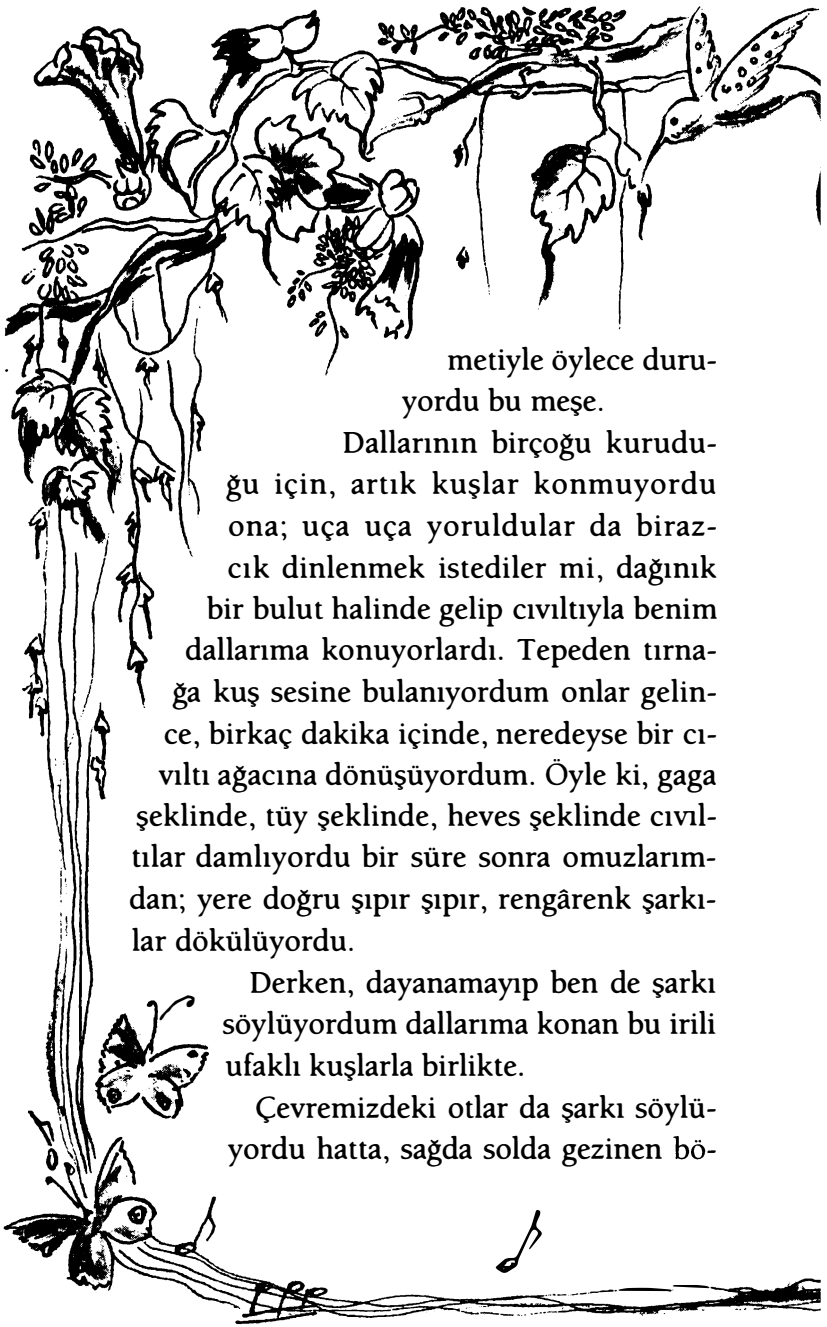
Beşparmak Dağları'nın ardında, küçük bir düzlükte yaşardım.

Sabahtan akşama dek kuşlar uçardı tepemde, biçimden biçime giren, renk renk bulutlar uçardı.

Tabii, her biri birbirinden yeşil, birbirinden iyi, birbirinden güzel komşularım da vardı. Sözgelimi, birkaç ağaç boyu ötemde, benden on üç yaş büyük olan, kambur bir köknar yaşardı. Onun bir kuş uçumu uzağında da, orta yaşlı bir gürgen vardı. Daha ötede, çıtırdayıp duran kozalaklarıyla birlikte kıpkızıl çamlar vardı sonra, bulanık ardıçlar, ladinler ve kestaneler vardı.

Düzlüğün sonunda da, hepimizden büyük olan, ak sakallı bir meşe yaşardı.

Ben kendimi bildim bileli, gövdesini saran çalı hışırtılarının arasında, bir bilge heykeli gibi, olanca haş-

metiyle öylece duruyordu bu meşe.

Dallarının birçoğu kuruduğu için, artık kuşlar konmuyordu ona; uça uça yoruldular da birazcık dinlenmek istediler mi, dağınık bir bulut halinde gelip cıvıltıyla benim dallarıma konuyorlardı. Tepeden tırnağa kuş sesine bulanıyordum onlar gelince, birkaç dakika içinde, neredeyse bir cıvıltı ağacına dönüşüyordum. Öyle ki, gaga şeklinde, tüy şeklinde, heves şeklinde cıvıltılar damlıyordu bir süre sonra omuzlarımdan; yere doğru şıpır şıpır, rengârenk şarkılar dökülüyordu.

Derken, dayanamayıp ben de şarkı söylüyordum dallarıma konan bu irili ufaklı kuşlarla birlikte.

Çevremizdeki otlar da şarkı söylüyordu hatta, sağda solda gezinen bö-

cekler, uzun kulaklı tavşanlar, tavşanlarla birlikte tilkiler, kurtlar ve taşlar da şarkı söylüyordu. Kısacası, ormandaki her şey kendi sesiyle katılıyordu bu şarkıya.

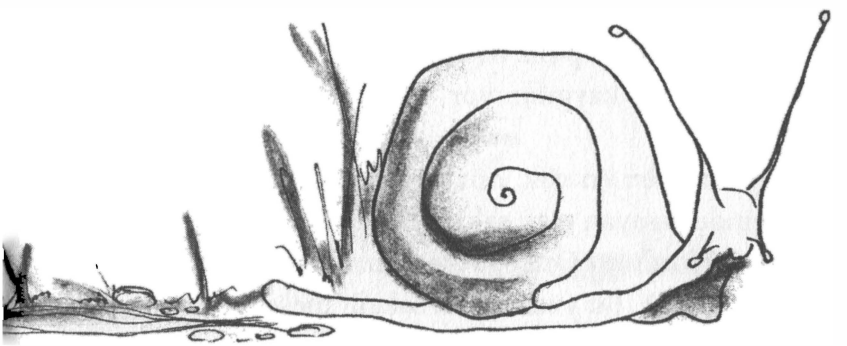
Her şey kendi rengiyle katılıyordu.

Her şey kendi duruşuyla katılıyordu.

Dahası, uzaklardaki kayalıkların sessizliği bile, mor bir ahenkle, gitgide her yana yayılan bu şarkının içinde yüzmeye başlıyordu. İşte bu yüzden, o sırada yürekleri genişleten kocaman bir şarkı oluyordu dünya, evet, tıpatıp bir şarkı oluyor ve hiç kuşkusuz, eskisine göre daha neşeli dönüyordu.

Dünya böyle daha neşeli ve daha güzel döndükçe, sihirli bir değnekle dokunulmuşçasına, ormandaki her şey değişiyordu sanki. Yeşiller daha da yeşile kesiyordu sözgelimi, havada kanat çırpan kuşlar görülmemiş bir hızla uçuşlarından, ağaçlar boylarından, böcekler kıpırtılarından, çiçekler de kokularından yavaş yavaş taşmaya başlıyordu.

Bir çiçek kokusundan nasıl taşar, diyeceksiniz belki. Taşmaz olur mu, taşıyordu işte; görüp kokladığınız çiçeğin ötesinde düşsel bir çiçek daha gördünüz mü, taşıyordu...

Hep birlikte aşka gelip şarkı söylerken, biz yalnızca bir çiçek değil, binlerce, milyonlarca çiçek görürdük o düzlükte. Bulundukları yerde nazlı nazlı sallanan dağ sümbüllerinin, lalelerde yankılandığını görürdük sözgelimi; işlerini güçlerini bırakıp lalelerin kayakekiklerine, kayakekiklerinin çiğdemlere, çiğdemlerin de sağda solda çınlayan börtü böcek sesleriyle birlikte, gelinciklere doğru aktığını görürdük.

Bu yüzden, hangi kokunun kimden yayıldığını bilemezdik bir an.

Hatta, ne kadar dikkat edersek edelim, hangi rengin nereden fışkırdığını ve kime ait olduğunu da bilemezdik. Nar kırmızı maviler, kar beyazı morlar, uçuk sarılar, sürgün yeşiller ortalıkta büyük bir gürültüyle cirit atar dururdu artık ve biz bunlara öylece bakardık. Bir yandan da, sarhoş olurduk bulutlar halinde uçuşan bu kokulardan, renklerden sarhoş olur ve bir an için kendimizden geçerdik.

Peki, hep böyle neşeli miydik?

Değildik tabii...

Hayatta, sevinç kadar acı da vardı.

Başka bir deyişle, biz de acı çekiyorduk insanlar gibi, zaman zaman biz de üzülüyor, zaman zaman kendimizi tutamayıp biz de ağlıyorduk. İnsanlar gibi, kimi zaman da kaygılanıyor, düşünüyor ve korkuyorduk.

Sözgelimi, ben en çok, düzlüğün sonundaki çalılıkların içinde yaşayan o ak sakallı meşenin anlattıklarından korkuyordum. O, çoğu kez bize gerçek masallar anlatırdı çünkü. Bu yüzden, ak sakallı meşe solundaki

yamaca doğru dallarını eğip de iç çekmeye başladığında, birdenbire, yaprak yaprak ürperirdim ben.

Meşe dediğim bu meşe, dallarını eğince hemen konuşmazdı gerçi; uzun süre aşağıya doğru dikkatle bakar, başını inanılmaz bir şey görmüş de kendi kendine hayıflanıyormuş gibi sağa sola sallar, ardından da derin derin iç çekerdi.

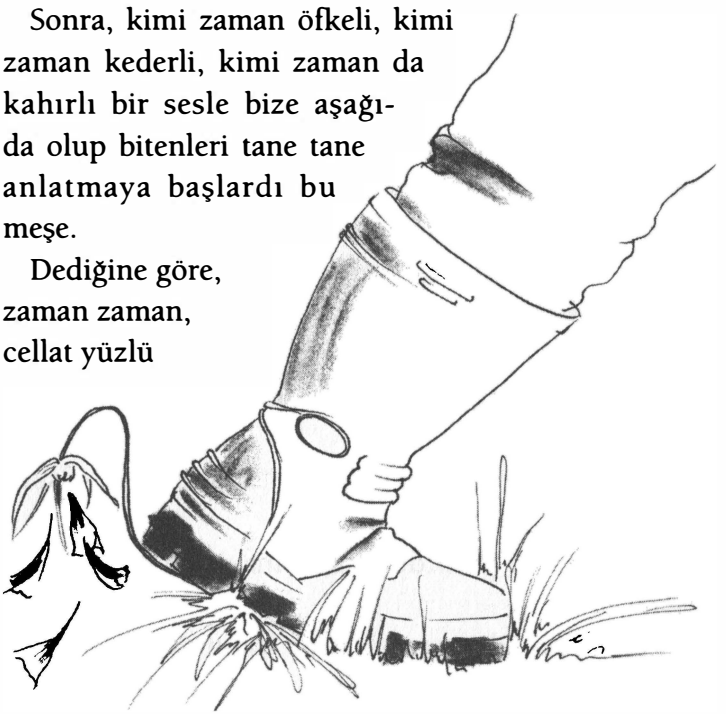
O böyle iç çekince, biz de dayanamayıp merakla, "Heeey, meşe dede, anlat bakalım, ne görüyorsun orada?" diye sorardık hemen.

O, bizi duymamış gibi, yeniden iç çekerdi.

Mavi göllere benzeyen gözleri de, dolu dolu olurdu o sırada.

Sonra, kimi zaman öfkeli, kimi zaman kederli, kimi zaman da kahırlı bir sesle bize aşağıda olup bitenleri tane tane anlatmaya başlardı bu meşe.

Dediğine göre, zaman zaman, cellat yüzlü

birtakım adamlar geliyordu aşağıdaki yamacın dibine. Kapkara bıyıkları oluyordu bu adamların, rüzgârda uçuşan karmakarışık saçları, şapkaları ve sağa sola dağılmış bulanık bakışları oluyordu. Sonra, bu adamlar, güzelim dağ çiçeklerini çiğneye çiğneye, avare bir ruhla oralarda geziniyorlardı bir süre. Dağ çiçekleriyle birlikte böcekleri de çiğniyorlardı hatta gezinirken, otları, otların arasında uçuşan kokuları ve renkleri de çiğniyorlardı.

Çiğneyip ezdikleri şeylerin çığlıklarını da hiç duymuyorlardı tabii.

İşte, ak sakallı meşenin anlattığına göre, çevreyi karış karış gezen bu adamlar, birazcık soluklanabilmek için aşağıdaki çoban çeşmesinin başına doğru yürüyorlardı sonra. Atla gelmişlerse atlarını, eşekle gelmişlerse eşeklerini ardıçların dallarına bağlıyorlardı. Her şey derin bir sessizliğe gömülüyordu o sırada. Göğe doğru yükselen ardıçlar, çamlar, kestaneler, gürgenler ve köknarlar hep birlikte, birdenbire susuyordu.

Taşlar bile susuyordu hatta, çoban çeşmesi bile susuyordu.

Ardında da, gitgide tüyler ürpertici bir korku sarıyordu ormanı.

Daldan dala, gölgeden gölgeye, "Sıra kimde?" fısıltıları dolaşıyordu artık.

"Sıra kimde?" diyordu göğün mavisine dalıp çıkan kuşlar.

"Sıra kimde?" diyordu çatlayan tohumlar.

Bütün dal uçları titriyordu bu fısıltıların rüzgârıy-

la, bütün yapraklar, otlar, mantarlar, ince ince dağılan kokular ve yemyeşil bakışlar tir tir titriyordu.

Derken, yerlerinden kalkıp baltalarına sarılıyordu bu cellat yüzlü adamlar; ormanda büyüyen fısıltıları çiğneye çiğneye, ama onları bir kerecik olsun duymadan, ağaçlara doğru yürüyorlardı.

Baltaların ağzı, güneşin altında parlayıp sönüyordu bir süre.

Sonra, adamlar hiç acımadan, o güzelim çamları, o yeşilim köknarları ve o civanım gürgenleri tek tek kesmeye başlıyorlardı.

Düzlüğün sonundaki ak sakallı meşe susuyordu böyle zamanlarda.

Anlatmasına gerek kalmıyordu zaten, çünkü kesilen ağaçların göğe doğru yükselen çığlıklarını bulunduğumuz yerden biz de işitiyorduk. Hatta, kimi zaman dayanamayıp sessizce ağladığımız bile oluyordu.

"Bir gün sıra bize de gelecek," diyordu ak sakallı meşe.

Hatta, bunu hemen her gün tekrarlıyordu.

Biz de, korkudan ne yapacağımızı bilemiyorduk onun sözlerini işitince.

2
Rüya

Genç olduğum için, en çok da ben korkuyordum tabii; her gece, ışıl ışıl parlayan keskin baltalar giriyordu rüyalarıma ve ben her seferinde, kâbus gören yeniyetme ağaçlar gibi, var gücümle bağırarak uyanıyordum.

Kimi zaman da, ayak sesleri işitiyordum rüyalarımda, birtakım konuşmalar ve at kişnemeleri işitiyordum. Sonra, işittiklerimin hepsi, çalılığa benzeyen kalın bir karanlığın içinden çıkıp bana doğru geliyordu. Onların geldiğini görünce, alelacele kaçmak istiyordum tabii, insanların gözünden uzaklaşmak ve sonsuza dek kaybolup gitmek istiyordum ama, ne yazık ki bunu bir türlü başaramıyordum.

Bütün ağaçlar gibi toprağa çakılı olduğum için, ne yaparsam yapayım, yerimden bir milim bile kıpırdayamıyordum çünkü.

Ama, bir keresinde, rüyamda uçtum.

Oldukça bulanıktı bu rüya, karmaşıktı, karanlıktı

ve ne yalan söyleyeyim, biraz da tuhaftı. Baltalar, her zamanki gibi, o keskin parıltılarıyla çevremi sarmıştı gene. Baltaları taşıyan adamlar iri cüsseliydiler ve ormana yayılan kocaman soluklarıyla birlikte, genç oluşuma bile aldırmadan, üstüme üstüme geliyorlardı.

İşte onlar böyle gelirken, omzuma, tam da tir tir titreyen yapraklarımın arasına bir kuş kondu o sırada. Acayipten de acayipti bu kuş; kanatları bir çift iri yapraktan, sarı benekli gagası da incecik daldandı. Bir ağaçtan yapılmıştı sanki, yumurtadan değil de, ormandaki bir ağacın kovuğundan çıkmıştı.

Gerçi, ne kadar acayip olursa olsun, o anda benim onunla ilgilenecek zamanım yoktu. Yan yana yürüyen eli baltalı adamlar, ta dibime kadar gelmişlerdi çünkü. Hatta, adamlardan biri parmağını uzatarak ötekilere beni göstermişti.

İşte o sırada birdenbire, "Kaaaç!" diye bağırdı omzumdaki kuş.

"Deli misin," dedim ona, "benim bir ağaç olduğumu unuttun herhalde?"

"Unutmadım," diye cik'ledi kuş. "İstersen uçabilirsin!"

"Uçamam," dedim tir tir titreyen kederli bir sesle. "Ağaçlar uçamaz çünkü, uçamaz."

Kuş inat ediyordu.

"İstersen uçabilirsin diyorum sana!"

"Uçamam..."

"Ama ben uçtum işte, görüyorsun. Bir zamanlar ben de ağaçtım, ama uçtum. İnanmıyorsan, yüzüme bir daha bak, ağaca benzemiyor muyum sence?"

Onun ağaca benzediğini baştan beri biliyordum.

Gene de, dönüp baktım nedense.

Doğrusu, bir ağacın uçabildiğini o güne dek ne görmüş, ne de işitmiştim. Söyledikleri bir türlü aklıma yatmıyordu bu yüzden. Ama, gözlerim çevremi kuşatan baltaların parıltısına takılınca, kuşun dediklerini bir kez de olsa denemeyi düşündüm.

"Peki, ne yapmam gerek?" dedim telaşla.

"Yapraklarını tıpkı bir kanat gibi aç kapa, aç kapa!" diye fısıldadı kuş.

Sonra da, başka bir şey demeden, birdenbire pırr diye uçup gitti.

O döne döne uzaklaşıp göğün derinliklerinde kaybolunca, ben de, neden olmasın belki uçarım diye, hemen kanat çırpmaya başladım. Daha doğrusu, ne kadar yaprağım varsa hızla açıp kapadım. Böyle yapınca, ilkin, yemyeşil bir hışırtıya boğuldum tabii. Öyle ki, ellerindeki baltalarla üzerime yürüyen adamlar bile bu hışırtıyı duyunca bir an için duraksadılar.

Derken, onların şaşkın bakışları altında, tıpkı bir kuş gibi yerden havalandım ben ve boşlukta, tıpkı bir kuş gibi uçmaya başladım. Doğrusunu söylemek gerekirse, o sırada, köklerimle saçaklarımın topraktan ayrıldığına bir türlü inanamıyordum.

Oysa, düpedüz uçuyordum artık, komşularımın boyunu aşmış, bulutlara doğru epeyce yükselmiştim.

Çok geçmeden, didiklenmiş pamuk yığınına benzeyen bulutları da aşağıda bıraktım tabii.

Komşularım da, ister istemez, gözümde yeşil birer noktacığa dönüştüler. Unutulmuş bir masalda yaşı-

yorlardı sanki; yeşiller prensesinin gözyaşlarıydılar da, ben göğe doğru yükseldikçe, onlar toprağın yüzüne damla damla dağılıyorlardı.

Derken, tepeler dümdüz oldu aşağıda.

Kayalıklar da, neredeyse birer kum tanesi gibi küçüldükçe küçüldü.

İşte tam o sırada ben, Beşparmak Dağları'nın ardındaki küçük bir köye doğru uçtuğumu fark ettim. Birkaç insandan kaçayım derken, bu kez de farkına varmadan, yüzlercesinin kucağına doğru gidiyordum. Telaşlanmıştım. O sırada, geri dönüp başka yöne doğru uçabilmek için bir hayli çaba harcadım ama, ne yaparsam yapayım, bunu bir türlü başaramadım.

Üstelik, epeyce geç kalmıştım artık; horoz sesleri, tahta minaresi, kavakları ve çeşmesiyle birlikte köy aşağıda, hemen altımdaydı.

Gözlerimi çevirip aşağıya baktığımda, toprak damların üstünde dolaşan bol kanatlı gölgemi görebiliyordum.

Derken, işte ben böyle uçarken, irili ufaklı çocuklar belirdi köy alanında. Belirir belirmez de, parmaklarıyla beni birbirlerine göstererek, görülmemiş bir neşeyle bağırıp çağırmaya başladılar. Sesleri tavuk gıdaklamalarına, köpek havlamalarına ya da eşek anırmalarına karıştığı için, ne dedikleri pek anlaşılamıyordu o sırada.

Herhalde beni tuhaf bir kuşa benzetmişlerdi. Belki de onların gözünde, masallardan çıkıp gelmiştim ben, ne yapacağımı kestiremeden, köyün üstünde öylece, kendi hızımın içinde kaybolmuşçasına uçup duruyordum. Ola ki başka bir masala gidecektim ama, henüz o masal yaratılmamıştı. Bü yüzden, oralarda oyalanıp vakit geçiriyordum. Hiç kuşkusuz, beni anlatacak olan masal söylenir söylenmez uçup gidecektim.

Ne var ki, hiçbir yere gidemedim.

Aşağıdaki çocuklardan biri, gözlerini kısmış, dikkatle bana bakıyordu çünkü.

Tıpkı, ormana gelip giden cellat yüzlü, kara bıyıklı ve bulanık bakışlı adamlar gibi bakıyordu.

Bu yüzden, ben de uzunca bir süre orman gibi baktım ona.

Ormanda ne kadar ağaç, ne kadar çiçek, ne kadar ot ve börtü böcek varsa, onların rengiyle, onların kokusuyla, onların şekliyle baktım.

Çocuk benim bakışlarımdaki bu çeşitliliği görünce hem afallamış, hem de öfkelenmişti sanki; gözbebeklerinde, baltalarınkine benzeyen keskin ışıltılar çarpışıyordu.

Sonra, nasıl oldu bilemiyorum ama, ansızın bir sapan gördüm bu çocuğun elinde. Benim görmemle birlikte, lastikler uzadı hemen, nişan alındı ve bilye iriliğindeki bir taş vınlaya vınlaya bana doğru uçmaya başladı. Ben, o sırada sakınayım dedim ama yana çekilmeye bile fırsat bulamadım. Taş, olanca şiddetiyle gelip önce birkaç yaprağımı delik deşik etti tabii; ardından da, dallarımın derisini sıyırarak gitti, bir kurşun gibi gövdeme saplandı.

Düşüyordum artık, yaralı ve mecalsiz kanat vuruşlarıyla havada döne döne, ortalığı kasıp kavuran acı çığlıklar eşliğinde, köyün ortasına doğru düşüyordum.

İşte tam o sırada köknarın sesini duydum yanı başımda.

"Neler oluyor sana, neler oluyor?" diye var gücüyle bağırıyordu.

Sıçradım birden.

Köknar, bütün yapraklarını yüzüme çevirmiş, öylece bakıyordu.

"Neredeyim ben?" diye sordum ona.

Gülümsedi hafifçe.

"Nerede olacaksın, yerindesin işte!"

Ter içinde, çevremi süzüyordum.

"Rüya gördün herhalde," dedi köknar. "Söyle bakalım, yoksa seni kestiler mi rüyanda?"

"Hayır," dedim soluk soluğa. "Kesmediler. Daha doğrusu, tam keseceklerdi ki, kaçtım onlardan."

Köknar tatlı tatlı gülümsedi.

"Kaçtın mı?"

"Evet kaçtım, hem de tıpkı bir kuş gibi kanatlarımı çırpa çırpa, uçarak kaçtım!"

"Rüya da olsa kaçabilmişsin," diye mırıldandı köknar. "Ne güzel!"

"Kaçtım ama, kurtulamadım ki."

"Neden?"

"Uça uça kaçtım ya, bu kez de kuş sandılar beni."

"Kim kuş sandı?"

"Kim olacak, çocuklar!"

"Eee?"

"E'si, bana da aynen kuşlara yaptıklarını yaptılar tabii."

"Yani?"

"Sapan taşıyla vurdular."

"Sonra?"

"Sonra, tam da bir köyün ortasına doğru düşüyordum ki, senin sesinle uyandım."

"İyi ki uyandırmışım," dedi köknar.

Evet, iyi ki uyandırmışsın dercesine, içimi çekerek yüzüne baktım.

"Biliyor musun," dedim ardından da, "bana kalırsa, ne yaparsak yapalım, biz bu insanlardan asla kurtulamayacağız."

"Biliyorum," dedi acıyla.

Sonra, üst üste kafasını salladı.

İkimiz de susmuştuk.

Hiç kuşkusuz, o sırada ikimiz de, balta darbeleriyle yere yıkılacağımız ânı düşünüyorduk.

Üstelik ben, derin bir acıyla sonraki günlerde de düşündüm bunu.

Artık kendimi tutamayıp ikide bir iç çekiyor, durup dururken hüzünleniyor, ya da gözlerimi bir noktaya dikerek dalıp dalıp gidiyordum.

Bu halim dikkatini çekmiş olmalı ki, "Sana neler oluyor böyle?" diye sordu bir gün köknar.

"Daha önce de söyledim ya," dedim ona, "insanlardan korkuyorum. Hem de bu korkum, dallarım uzadıkça artıyor..."

"İyi de, yalnızca sen misin korkan?" dedi köknar. "Şu gürgenler insanlardan korkmuyor mu sanki? Şu kestaneler, şu ladinler, şu çamlar ve ardıçlar korkmuyor mu? Hatta, epeyce yaşlı olduğu halde, ta oradaki çalılıkların içinde duran ak sakallı meşe bile korkmuyor mu?"

Susmuştum gene.

Ne yapacağımı, ne düşüneceğimi bilemiyordum.

"Bence korkunun ecele faydası yok," dedi köknar öf-

keli bir sesle. "Keşke insanlar dünyayı sevmeyi öğrense; yaşadıkları topraklarda birer misafir olduklarını anlayıncaya ve çocuklarına daha yeşil bir gelecek hazırlamanın bilincine erişinceye kadar, ne yazık ki bu katliam böylece sürüp gidecek!"

"Peki, kesince insanlar ne yaparlar bizi?" diye sordum ona.

"Ne bileyim?" dedi kararsız bir sesle. "Herhalde, kafalarına koydukları bir amaç uğruna kullanacaklardır. Eğri büğrü olanlarımızı odun yaparlar sözgelimi, irili ufaklı parçalara ayırıp sobalarda, ocaklarda, ya da fırınlarda cayır cayır yakarlar. Bir bakıma, bizim ölümümüzle ısıtırlar ellerini, ekmeklerini, aşlarını bizim ölümümüzle pişirirler. Birazcık eli yüzü düzgün olanlarımızdan da, sanıyorum, tahta yaparlar. Bildiğim kadarıyla, mobilyacılıkta falan kullanırlar bu tahtaları, evlerin yapımında falan kullanırlar. İşte o zaman, yani şans yüzümüze güler de tahta olursak, iyi kötü biraz daha yaşarız. Bir masa kılığında yaşarız bakarsın, bir sandalye, bir dolap, bir merdiven, bir sehpa, bir vestiyer kılığında yaşarız. Ya da, bir sandık, bir gitar, bir kitaplık kılığında..."

"Yani, kesilince hemen ölmeyiz öyle mi?"

"Deli misin sen, elbette hemen ölmeyiz. Benim büyüklerimden öğrendiğim kadarıyla, ağaçlar, ya iyice çürüyüp un ufak olduklarında, ya da yanıp büsbütün küle dönüştüklerinde ölürlermiş."

"Yaaa?"

"Hiç düşündün mü, kapılar neden eğrilir sence, ya da duvara dayalı bırakılan bir gitar aylar sonra neden

akort tutmaz, ya da pencereler bir süre sonra neden doğru dürüst açılıp kapanmaz?"

"Hâlâ yaşarlar da, ondan mı?"

"Ondan tabii..."

"Demek, eğri büğrü olursak insanlar bizi hemen yakarlar ve biz hemen ölürüz!"

"Evet, ne yazık ki öyle."

Kafamda ansızın bir şimşek çakmıştı.

"O halde, geleceğimizi belirleyebiliriz!" dedim sevinçle. "Kendi kaderimizi kendimiz çizebiliriz!"

"Nasıl?" dedi köknar.

Yapraklarını çevirmiş, umutsuzca yüzüme bakıyordu.

"Dimdik büyürüz sevgili komşum!" dedim ona çın çın çınlayan sesimle. "Böylece, odun olup yakılmaktansa, tahta oluruz!"

Köknar, bu düşüncemi büyük bir coşkuyla karşılayacağı yerde, yüzünü birdenbire öteki yana dönmüş, kapkara susuyordu.

Onun bu davranışı beni bir hayli tedirgin etti tabii.

Bu yüzden, acaba yanlış bir şey mi söyledim diye, bir süre ben de sustum.

Ardından da, "Öyle değil mi sence?" diye sordum ona.

Ama, o gene sustu.

Sonra dayanamayıp, "Ben kamburum, unuttun mu?" dedi hüzünlü bir sesle. "Üstelik, senin gibi genç de değilim..."

Birdenbire, artık onun için çok geç olduğunu fark ettim. Zavallı komşum, bu yaştan sonra dik durup gövdesini düzeltemeyeceğine göre, hiç kuşkusuz, kesi-

lince odun olacak ve cayır cayır yanacaktı. Bu konuda bir gram bile şansı yoktu.

"Bağışla beni," dedim ona çaresiz bir sesle. "Boş bulundum, yoksa seni asla üzmek istemezdim, inan bana."

"Olan olmuş bir kere," diye mırıldandı. "Senin bir suçun yok ki benim kambur oluşumda... Keşke genç-ken ben de senin gibi düşünebilseydim de, tedbirimi ona göre alsaydım. Ama, çok geç artık. Benim için çok geç... Hatta, çok geçten de geç... Ben derim ki, hiç değilse sen kurtar kendini şu insanların elinden. Az önceki düşündüğünü aynen uygula ve seni odun yapmalarına asla izin verme! Hem de öyle düzgün büyü ki, seni dünyanın en güzel eşyasını yapmakta kullansınlar. Buna mecbur et o kendini bilmez canavarları! Güzelliğinle mecbur et!"

Buruk bir gülümseyişle köknarın yüzüne baktım.

"Sana söz veriyorum," dedim öfkeyle, "İnan bana sevgili dostum, tıpkı dediğin gibi yapacağım!"

3
Direniş Yılları

Artık, insanların eline düştüğümde odun olmamak için, bütün gücümle direnişe geçmiştim.

Eskisi gibi, aman canım, hangi dalım nereye doğru uzarsa uzasın demiyordum sözgelimi. Boş bulunup rüzgâra da bırakmıyordum kendimi, gece gündüz her an tetikte duruyor, dimdik kalabilmek için elimden gelen her şeyi yapıyordum. Hatta, kimi zaman rüzgâr rüyamda bile esse, gövdem eğri büğrü olur korkusuyla hemencecik uyanıyordum.

Üstelik, herhangi bir şeye karşı direnmek, daha şimdiden güzelleştirmişti beni. Varlığıma, benim bilmediğim birçok anlam katmıştı.

Öyle ki, kurumaya yüz tutan en ölgün yapraklarım bile birdenbire canlanmış, ormanın içinde birer zümrüt damlası gibi parıldamaya başlamıştı. Bütün bunların yanı sıra, günden güne kokum da değişmişti sanki, giderek dallarımın rengi, gövdemin şekli ve duygularımın yönü de değişmişti.

Belki de bu yüzden, benim direnişe geçtiğimi duymayan, bilmeyen kalmamıştı bizim düzlükte.

Artık bütün ağaçlar beni konuşuyor, herkes birbirine büyük bir coşkuyla beni anlatıyordu. Gene de, bu direnişin bir işe yarayıp yaramayacağı konusunda, ağzını açıp da nedense hiç kimsenin bir şey söylediği yoktu.

Yalnızca, düzlüğün sonunda yaşayan ak sakallı meşe konuşuyordu benimle. Öteki ağaçlar adına, çiçekler, böcekler ve otlar adına, hatta tepelerin ardında kalan bilmediğimiz yerler adına konuşuyormuş gibi, geniş bir sesle, soluklana soluklana konuşuyordu.

Ona kalırsa, benim yaptığım iş oldukça anlamsızdı. Bütün gün dimdik durmaya çalışarak, rüyalarımdan sıçrayıp sıçrayıp uyanarak, ben kendimi boşu boşuna yoruyordum. Yormaktan da öte, hem zavallı yapraklarıma, hem dallarıma, hem de gövdeme düpedüz işkence ediyordum.

Benimkisi, bile bile, akıntıya kürek çekmekten başka bir şey değildi. Bu yüzden, aklımı başıma devşirmeliydim bir an önce. Boş yere hayallere kapılıp şu insan denen yaratığa bel bağlamamalıydım. Çünkü, yüzyıllardır çözülemeyen acayip bir bilmeceydi insan. Derinlerden daha derin bir sırdı ya da, ucu bucağı olmayan, içi pisliklerle, içi eşsiz güzelliklerle dolu, alabildiğine karanlık ve karmakarışık bir evrendi.

Öyle ki, onca kafa patlatmasına rağmen, binlerce yıldan bu yana kendisi bile çözemiyordu kendini... Bu yüzden, onun ne zaman ne yapacağı hiç belli olmaz-

dı. Evet, belki ben düşündüğüm gibi yıllarca dişimi sıkıp dimdik büyüyebilir ve gövdemi tahta yapımına uygun bir hale getirebilirdim. Belki, bu azimle, bu disiplinle Beşparmak Dağları'ndaki en güzel ağaç olurdum sonuçta. Hem de öyle güzel olurdum ki, dönüp bana bakan ağaçların, kuşların ve böceklerin gözleri kamaşırdı belki... Başları korkunç bir hızla fırıl fırıl döner, ruhları acayip derecede sarhoş olurdu. Güzelliğim halden hale sokar, akıllarını karıştırırdı onların. Evet evet, mutlaka karıştırırdı.

Gelgelelim, gene de bütün bunların zerre kadar önemi yoktu.

Çünkü, insanların büyük bölümü, birçok güzelliği göremezdi.

Büyük bölümü, birçok güzelliğe dokunamazdı.

Onlar, birer uyurgezer gibi, geçip giderlerdi güzelliklerin yanından. Ya da, kafalarına taktıkları başka bir güzelliğin peşinden koşarken, onun uğruna, birçok güzelliği de ayaklarının altına alıp hiç farkına varmadan acımasızca ezerlerdi.

Bu nedenle, bakarsın benim güzelliğimi de görmezdi insanlar. Görmeyince de, hiç kuşkusuz tutup dallarımı da, gövdemi de parçalara ayırır, bir güzel odun yaparlardı. Sobalarda, ocaklarda ve fırınlarda cayır cayır yakarlardı sonra da. Kapıldığım hayallerle birlikte, bir avuç kül olurdum işte o zaman. Kim bilir, belki bir kadın elindeki kürekle sobanın içinden çıkarıp kovaya doldururdu beni, belki bir çocuk da oflaya puflaya götürür, o küçücük elleriyle sokağın köşesindeki çöp bidonuna döküverirdi...

Çocuk böyle yapınca, ben de, kovadan bidona aktarılırken, acı acı savrulurdum tabii.

Bir yandan da, keşke boşu boşuna hayallere kapılmasaydım, derdim o sırada.

Ak sakallı meşe, herkesin duyacağı şekilde bunları bana derin bir sesle tek tek anlattıktan sonra, her seferinde acayip bir sessizliğe gömülüyordu.

Ona göre, neresinden bakılırsa bakılsın, ormandaki bütün ağaçların geleceği karanlıktı. Ne yaparsak yapalım, ne kadar akıllı olursak olalım, ya da hangi yola başvurursak vuralım, hiçbirimiz bu karanlıktan kurtulamayacaktık.

Gene de ben, o yıllarda, hayallere kapılmaktan kendimi alamıyordum bir türlü.

Gelecekte ille de kesileceksem, güzel bir eşyanın yapımında kullanılmayı hayal ediyordum.

Sözgelimi, kesildiğimde, bir köylü, tutup beşik yapsındı beni. Oymalarım olsundu ince ince, işlemelerim, renklerim ve boncuklarım olsundu. Kara gözlü, ela gözlü kızlar uyutaydım bağrımda, selvi boylu, kara pürçekli oğullar büyüteydim. O zaman, herhalde birbirinden güzel ninniler de söylenirdi başucumda. Saçları sesine, sesi saçlarına benzeyen ipek yumuşaklığındaki bir anne, bağrımdaki çocuk uyandıkça palas pandıras koşar, gelip yanı başıma otururdu. Sonra, ben de ninni ninni tüterdim geceler boyu... Yıllarca, ta ki büsbütün çürüyüp yok olana dek, o annenin süt kokan, ılık sesiyle yıkanırdım.

Ya da, ille de bir şey yapacaklarsa, bir çocuk bahçesinde oyuncak yapsınlardı beni. Herhangi bir şeh-

rin herhangi bir semtinde, çiçeklerin, bankların ve salıncakların arasında bir tahterevalli olaydım sözgelimi.

Bu mümkün değilse, şırıl şırıl şakıyan fıskiyelerin ötesinde, şaha kalkacakmış gibi duran, tahtadan bir at olaydım. Herhalde, o zaman da, her gün şehrin değişik semtlerinden, pembe gülüşleriyle, irili ufaklı çocuklar gelirdi yanıma. Gelince de, annelerinin babalarının ellerinden renkli birer uçurtma gibi koparak hemencecik sırtıma binerlerdi. Onlar beni minicik elleriyle okşarken, ben de bir güzel hoplatırdım onları üstümde, güldürür, sevindirirdim. Gülüşlerinin rengine karışıp şehrin her yerine dağılırdım böylece, sevinçlerinin derinliklerine sinip caddeler boyunca inanılmaz bir keyifle gürül gürül akardım.

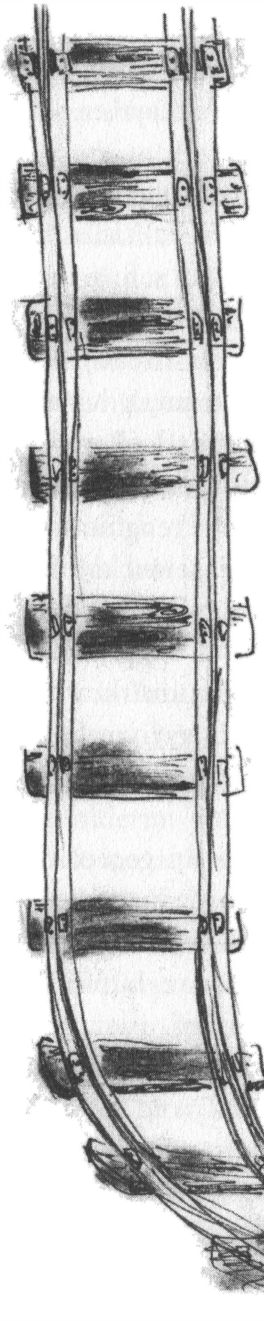
Bütün bu seçenekleri tek tek düşünürken, kimi zaman, demiryolu traversi olmak da geçiyordu içimden.

Gerçi, bu konuda biraz kararsızdım.

Travers olduğumda, üzerimden gelip geçecek olan trenlerin ne taşıyacağını bilemiyordum çünkü. Bu trenler bir yerden bir yere hep mutluluğu, hep güzelliği taşıyacaksa, yaprağımı bile kırpmadan, bütün içtenliğimle travers olmayı kabul edebilirdim.

Ama, upuzun tren katarları gece gündüz mermi taşıyacak, upuzun tren katarları mahpus ya da yaralı ve aç asker taşıyacaksa, aman aman, ne travers yapımında kullansınlardı beni, ne de o trenlerin büyük bir gürültüyle girip çıktığı gar binalarında.

Hatta, bu durumda, bozkırın derinliklerinde kaybol-

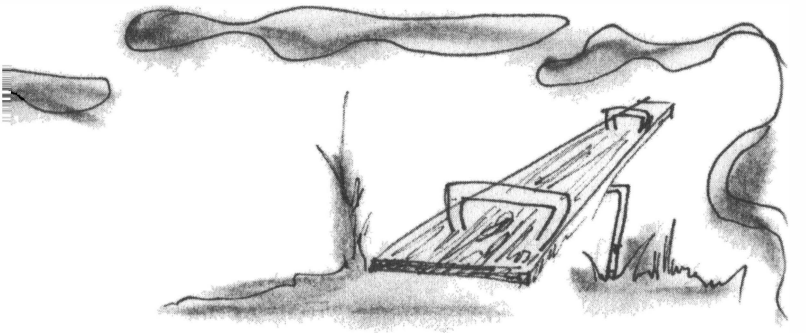
muş ıssız bir istasyonda, küçücük bir masa olmayı bile düşünemezdim.

Aslında, düzlüğün sonundaki ak sakallı meşenin dediği gibi, ne desem boştu.

Hepsi, kuru bir hayaldi bunların.

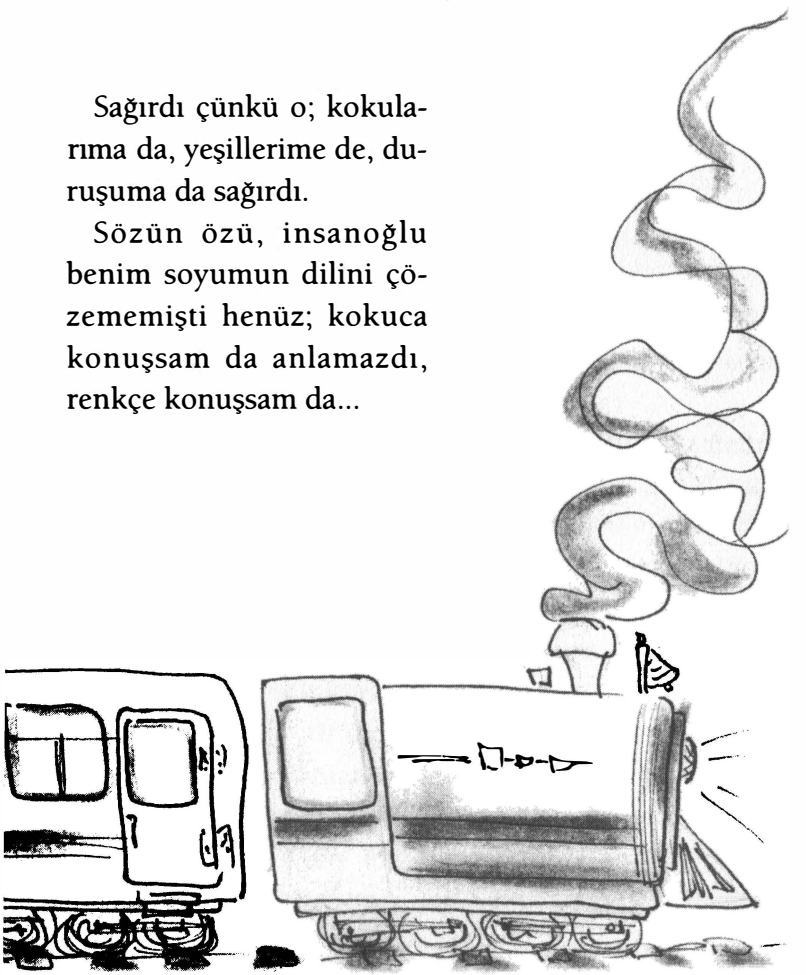
Ömrümün iplerini elinde tutan insanoğlundan, uzak bir köy kahvesinde eğri bir sandalye bacağı olmayı bile isteyemezdim.

Ak sakallı meşenin dediğine göre, böyle bir şeyi istesem bile, insanoğlu beni duymazdı zaten.

Sağırdı çünkü o; kokularıma da, yeşillerime de, duruşuma da sağırdı.

Sözün özü, insanoğlu benim soyumun dilini çözememişti henüz; kokuca konuşsam da anlamazdı, renkçe konuşsam da...

4
"Döndüm Baktım Sol Yanıma"

Kış gelip çatmıştı.

Dallarım kar yüklüydü artık, yanım yörem, çeşitli yerlerinden havaya çivilenmiş gibi gözüken kapkalın bir sisle kaplıydı.

Öyle ki, bir türlü kalkmak bilmeyen bu sis yüzünden, düzlükte yaşayan öteki ağaçları bile doğru dürüst göremiyordum. Ürkek ürkek gezinen tavşanlardan uzun kuyruklu tilkilere, gözleri kor gibi yanan kurtlardan ıslık ıslık uzayan yılanlara, böceklere, sincaplara ve iğne yumağına benzeyen kirpilere kadar herkes sisin içinde, bir şekilde kaybolmuştu.

Herkes, sabahtan akşama dek sisin içinde, kimi zaman görünüp kimi zaman kaybolan, oldukça şekilsiz ve bulanık bir hayalete dönüşmüştü ya da.

İşte böyle, her şey bir görünüp bir kaybolurken, nasıl olduysa oldu, komşum köknar bir gün gerçekten kayboldu.

Biz, önce pek fark edemedik onun kaybolduğunu. Daha doğrusu, onun kaybolacağını hiç mi hiç düşünemedik. Olsa olsa, her kış olduğu gibi, gene sise gömülmüştür de bize görünmüyordur, dedik.

Oysa o, sesimize de yanıt vermiyordu.

Sonra ben, "Bu işte bir iş var," dedim öteki ağaçlara dönerek.

"Yoksa ayılar gibi kış uykusuna mı yattı seninki?" diye gülüştü bazıları.

İyiden iyiye yaşlanan ak sakallı meşe de, "Dikkatli bak evlat, nereye gidecek, oradadır!" diye bağırdı uzaktan. "Kuş olup uçmadı ya!"

Dönüp cılız bir umutla yeniden baktım ben, sisin içini gözlerimle santim santim taradım.

Taramasına taradım ama, köknarın yıllardır yaşadığı noktada, yeşilimsi bir sıcaklıktan başka hiçbir şey görünmüyordu.

"Yooook!" dedim endişeli bir sesle ötekilere dönerek. "Ben hiçbir şey göremiyoruuum!"

Herkes telaşlanmıştı.

Sisin içinde güçlükle seçilebilen ardıçların, gürgenlerin, ladinlerin ve çamların dalları, o güne dek görülmemiş bir tedirginlikle belli belirsiz sallanmaya başlamıştı. O anda, bütün ağaçlar köknarı arıyordu kuşkusuz; ormanda kamburumsu bir şekil görebilmek için can atıyorlardı.

Belki yanıt verir umuduyla, hep bir ağızdan; "Heeey, komşuuu!" diye yeniden bağırdık ona.

"Uyuyup kaldın mı yine köknar efendi, uyuyup kaldın mı heeey!" diye sorduk.

Gelgelelim, bütün çabalarımıza rağmen, o gün köknardan küçücük de olsa bir yanıt alamadık.

Düzlüğe, sisin kalınlığını örten tuhaf bir tedirginlik çökmüştü.

O tedirginliğin içinde, ne yapacağımızı bilemeden, hep birlikte, saatlerce bekledik sonra.

Ak sakallı meşenin dışında, cesaret edip de kimse konuşamadı açıkçası.

O da ikide bir kendi kendine, "Kuş olup uçmadı ya?" diye homurdanıp duruyordu.

Rüyamda kuş olup uçtuğum için, bu benim de aklımdan geçiyordu aslında... Belki de köknar, tıpkı benim gibi kuş olup uçmuştu. Sahiden kuş olmuşsa, şimdi o kambur bir kuştu tabii. Ola ki, yapraklarını açа kapata, benim rüyamdaki o köye doğru uçuyordu. Az sonra, nereye uçtuğunu fark edince fena halde şaşıracaktı. Şaşırmasına şaşıracaktı ama, ne yaparsa yapsın artık geri dönemeyecekti. Köyün üstünde, tıpkı benim gibi, çaresizce dolanacaktı bir süre... Derken, haylaz çocuklar toplanacaktı gene köy alanına. Hayretler içerisinde, parmaklarını uzatıp onu birbirlerine göstereceklerdi. Belki hep birlikte bağıracaklardı, "Kambur kuş, kambur kuş!" diye.

Sonra, o çocuklardan biri ne yapıp edip mutlaka sapan taşı fırlatacaktı köknara. Zavallı komşum, parçalanıp dağılan yapraklarıyla birlikte döne döne düşmeye başlayacaktı.

Elbette, o da benim gibi, aşağıdaki köyün ortasına değil de, yıllardır yaşadığı düzlüğe düşecekti.

Ama, düşmedi.

Sis dağılır dağılmaz, gözlerimizi çevirip merakla onun yaşadığı noktaya baktık ve dehşete düştük. Orada, yalnızca köknarın dalları vardı çünkü. Karların üstünde, kesilmiş birer kol gibi, ıssız ve hüzünlü bir şekilde öylece yatıyorlardı. Gövdesi ortalıkta yoktu köknarın, uzaklaşan izlere bakılırsa, birileri onu sürükleye sürükleye alıp götürmüştü.

"Demek ki, kestiler onu," diye içini çekti ak sakallı meşe. "Gecenin bir vakti, uyurken, sessiz sedasız kesip götürdüler."

Kestane de, kahverengiye çalan sesiyle, "Genç sayılırdı daha, yazık," dedi.

"Evet, kamburdu ama genç sayılırdı," diye mırıldandı meşe. "Kurumuş bir tek dalı bile yoktu garibimin. Oysa, benim dallarımın hemen hepsi kurudu. Neredeyse, yıllardır kendi görüntümün içinde can çekişiyorum. Keşke, onu keseceklerine gelip beni kesselerdi."

"Gelen insan karanlıkta seni nasıl görsün?" diye söze karıştı bodur bir ardıç. "Demek ki, el yordamıyla kimi bulduysa onu kesmiş!"

"Öyle..."

"Sence köknar bağırmış mıdır kesilirken?"

"Belki bağırmıştır ama ben duymadım."

"Ben de..."

"Kim duydu ki, herkes uyuyordu."

"Belki bağıracak zaman bile bulamamıştır zavallım. Bağırsaydı, birimizden biri mutlaka onun sesini duyardı."

"Belki."

Meşenin, kestanelerin, gürgenlerin, ladinlerin, çamların ve ardıçlarla öteki köknarların gözleri bu konuşmalardan sonra dolu dolu olmuştu.

O sırada ben dayanamayıp, "Sence köknar nerededir şimdi?" diye sordum ak sakallı meşeye.

"Bunu kim bilebilir ki?" dedi buruşuk bir sesle acı acı başını sallayarak. "Belki hâlâ yolda, dağların, tepelerin arasındadır. Belki de, varacağı yere çoktan varmıştır. Varmışsa, ya bir odun deposunda, ya bir meydanda, ya da bir marangoz atölyesinde, ne olacağını kestiremeden öylece bekliyordur. Tabii, bacasından dumanlar tüten kerpiç bir köy evinde, ocağın yanı başında da olabilir. Yanmış da olabilir çoktan, ölmüş de olabilir..."

"Yazık..."

"Yazık ya... Baksana, vakit bulup şöyle doyasıya vedalaşamadık bile zavallıyla. İnsanoğlunun cahilliği, insanoğlunun zalimliği buna bile fırsat vermedi."

"Hâlâ yaşıyorsa, sence ne yaparlar onu?"

"Kambur olduğu için odun yapabilirler. Ama, hiç belli olmaz, belki aklımızın ucundan bile geçmeyen bambaşka bir eşyanın yapımında kullanırlar. Artık, orası insanoğluna kalmış..."

"Öyle..." dedim derin bir of çekerek.

Sonra, hep birlikte, günlerce, aylarca, yıllarca sustuk.

Ben sürekli köknarı düşündüm tabii.

Doğrusunu söylemek gerekirse, onun neye dönüştüğünü öğrenebilmek için deli oluyordum. Bu yüzden, gece gündüz kulağım kirişteydi. Çünkü, köknar, her an rüzgâr aracılığıyla bize bir haber gönderebilir, binlerce kilometre öteden, olup bitenleri bizim kulağımıza tek tek fısıldayabilirdi.

Ak sakallı meşenin, yıllar önce bana anlattıklarından biliyordum bunu.

Onun dediğine göre, rüzgâr denen şey yalnızca rüzgâr değildi... Okumasını bilmek gerekirdi onu. Bunu bilenler, rüzgârın içinde hayata dair hemen hemen her şeyi bulabilirlerdi. Çünkü binlerce bitkinin kokusu vardı rüzgârda, binlerce bitkinin şekli, rengi ve fısıltısı vardı. İnsan sesleri vardı sonra çeşit çeşit, hayvan sesleri, tepelerin yüksekliği, denizlerin genişliği, nehirlerin uzunluğu vardı. Rüzgârı okumasını bilenler, canları isterse, hiç görmedikleri bir denizin tuzunu bile tadabilirlerdi sözgelimi. Ya da, yıllar önce ölen bir ihtiyarın, gençliğinde attığı gevrek kahkahaları bile duyabilirlerdi.

Bu nedenle, sürekli rüzgârı dinliyordum ben.

Zavallı komşum köknardan bir haber bekliyor, onun neye dönüşmüş olabileceğini merak ediyordum.

5
"Mahpushanelere Güneş Doğmuyor"

Aradan yıllar geçmişti.

Karlı kışlar yaşamıştık köknarsız, deli baharlar, terli yazlar ve rüzgârda yaprak yaprak savrulan, uzun mu uzun güzler yaşamıştık.

Bu arada, ben bir yandan herkesi hayrete düşüren büyük bir sabırla dimdik büyümeyi sürdürüyor, bir yandan da sürekli köknarı düşünüyordum. Elimde değildi düşünmemek. Onun, o kambur gövdesiyle neye dönüştüğünü, hangi işte kullanıldığını, hatta yalnızca yaşayıp yaşamadığını öğrenebilmek için dallarımın yarısını verebilirdim.

Ak sakallı meşeye göre, benim bu denli meraklı olmam hiç de iyi değildi.

"Genç olduğun için henüz birçok şeyi bilmiyorsun," diyordu o. "Ölenle ölünmez... Üstelik bu merak, eninde sonunda acı verir sana."

"Neden?" diye soruyordum ona.

"Nedeni şu," diyordu düzlükte yankılanan endişeli bir sesle, "bu merakın sonunda, ister istemez insanoğlunun ne denli vahşi olduğunu daha yakından görür, görünce de fena halde üzülürsün."

Susuyordum onun bu sözleri karşısında.

Bir yandan da, kimseye söylemiyordum ama, köknarın ölmediğini düşünüyordum. Zaman zaman uğuldayan rüzgârın içinde, onun hâlâ yaşadığına dair birtakım şeyler vardı sanki. O çürümemişti henüz, bir yerlerde cayır cayır yakılıp kül olmamıştı.

Belki de, bir gitara dönüşmüştü şimdi.

Müzisyenlik yapan saf yürekli bir delikanlının kucağında, durup dinlenmeden şarkılara batıp çıkıyordu. Her gün değişik şarkılarla uyuyup değişik şarkılarla uyanıyordu. Uzak bir Akdeniz kasabasında, belki de ak köpüklü dalgaların üstünde, usul usul sallanan bir teknedeydiler. Mavi parıltılarla yanıp sönen, bol güneşli, uçsuz bucaksız suların ortasında...

Gitar kılığında yaşayan köknar, ses olup delikanlının kucağından denize dökülüyordu bir bakıma, birbirini izleyen rengârenk notalar halinde, suların serinliğine karışıyordu... Derken, denizin dibine iniyordu ışıl ışıl parlayan balıkların bıyık uçlarına tutunarak. Yakut yeşili yosunların arasından süzülüp çakıllarda seke seke, günlerce, haftalarca, aylarca çınlıyordu suyun içinde; günlerce, haftalarca, aylarca yankılanıyordu.

Sonra, bu Akdeniz kasabasında, balıkçılar toplanıp her zamanki gibi denize açılıyorlardı bir sabah; güle oynaya saatlerce yol aldıktan sonra, açıklarda bir yerde, ağlarını hazırlayıp büyük bir dikkatle sulara atıyorlardı.

Bekliyorlardı ardından da, sigara içip bekliyor, yemek yiyip bekliyor, türkü söyleyip bekliyor, birbirlerine fıkra anlatıp bekliyorlardı.

Sonra, kim bilir günün hangi vaktinde, hep birlikte, aceleyle sulardan çekiliyordu ağlar. Balıklar, kasalara, teknelere doldurulup mutluluk içinde kıyıya götürülüyordu.

O sırada, akşamdı belki.

Kıyıda, denizden dönen balıkçıların yüzünü kırbaçlayıp duran sert bir poyraz vardı. Teknedeki balıklarsa, tabii, hep bir ağızdan hâlâ çırpınıyorlardı, "Deniz, deniz!" diye. Kasabanın uzak noktalarında, sokaklarında, dükkânlarında ve balık tezgâhlarının başında ışıklar yanıyordu, onlar böyle can havliyle çırpınırken. Işıkların önünde arkasında da, sessiz ve titrek karaltılar geziniyordu.

Balıkçılar, gitgide karanlığa gömülen suları şıpırdata şıpırdata, lastik çizmeleriyle, birlikte iskeleye çıktıklarında, hemen pazarlık başlıyordu tabii.

İnsanlar, soğuktan moraran ellerine hohlaya hohlaya birbirlerinden para alıp birbirlerine para veriyorlardı bir süre. Alıp verdikten sonra da, mutlu bir yüzle tokalaşıp helalleşiyorlardı.

Ardından, balık kasalarını kucaklayıp kıyıya çıkarıyorlardı.

Ama, bir kerecik olsun, balık pullarında yankılanan şarkıyı görmüyorlardı o sırada.

Yani, zavallı köknar o denli gitar, gitar o denli şarkı ve şarkı o denli balık oluyordu ki, kimse gerçekte ne alıp sattığının farkına bile varmıyordu.

Her zamanki gibi, her şeyin bir "görünüşe göre"si vardı tabii ve görünüşe göre o anda onlar hiç kuşkusuz yalnızca balık alıp satıyorlardı.

Böylece, belki birkaç gün sonra, kasabanın içinde süren uzun ve meşakkatli bir yolculuğun ardından, ev ev dağılıp sonunda insanların sofrasına kadar geliyordu bu balıklar. İnsanlar, balık yerken bir şarkıyı da yediklerini fark etmiyorlardı gene; şarkıyla birlikte biraz da gitarı, dolayısıyla, zavallı komşum köknarı yediklerini de fark etmiyorlardı tabii.

Peki, önce gitara, sonra şarkıya, sonra da sulara dönüşüp balıkların varlığına sızan köknar tükeniyor muydu sofralarda?

Hiç olur mu?

Güzelliği yaratanlar nerede tükenebilir, kimlerce tüketilebilir ki?

Ama, çirkinlik başka...

Ben köknar için çirkinliği düşünemiyordum zaten, en karanlık hayallerimde bile onu hep güzelliklere, iyiliklere, mutluluklara yakıştırıyordum.

Oysa, işin aslı hiç de öyle değilmiş.

Başka bir deyişle, hiçbir şey hayal edildiği kadar güzel olamıyormuş.

Bunu, bir sabah, Beşparmak Dağları'nın ötesinden kopup gelen rüzgârdan öğrendik.

Ağu kadar acı bir rüzgârdı o rüzgâr... Bütün rüzgârlar gibi, onun içinde de, yeryüzündeki milyonlarca bitkinin kokusu, rengi ve fısıltısı uğulduyordu.

Bakışlarımızdan taşan dev kütleler halinde dağların şekli uğulduyordu hatta bu rüzgârın içinde, görmediğimiz ovaların, bilmediğimiz şehirlerin, serin serin çalkalanıp duran göllerin, ormanların, kasabaların ve köylerin şekli uğulduyordu.

Derken, işte bu rüzgârla birlikte, birdenbire köknarın sesi geldi kulağımıza.

Sonra, birkaç defa kesildi bu ses, havada bir inleme, bir ağlama gibi dalgalanarak yeniden belirdi, yeniden kesildi ve çok geçmeden, pürüzsüz bir şekilde yeniden işitilmeye başladı.

O sırada, hiç ummadığımız bu gelişme karşısında, hepimiz donmuş kalmıştık tabii.

Ardından da sesimizi soluğumuzu keserek, acaba neler anlatacak diye, bize uzaklardan seslenen köknarı pürdikkat dinlemeye başlamıştık.

Dediğine göre, o gece, insanlar gelip yanı başına dikildiğinde, dalları, yaprakları ve toprak altındaki kök-

leriyle birlikte derin bir uykunun içinde, mışıl mışıl uyuyormuş bizim köknar. Bu yüzden, ne insanların kendisine doğru yaklaştığını görebilmiş, ne de ellerindeki baltaları.

Daha doğrusu, bütün bunları son anda görmüş. Görür görmez de, başına neler geleceğini anlamış ama, ağzını açıp bağıramamış tabii.

Zaten, her şey o kadar çabuk, o kadar çabuk olmuş ki, zavallım, belini büken balta darbelerinin acısını duyacak fırsatı bile bulamamış.

Uykudan sıyrılıp gözlerini fal taşı gibi açtığında, yerdeymiş. Karların üstünde, kamburuyla birlikte upuzun yatıyormuş.

Başucunda da, körük hızıyla soluk alıp veren, alınları boncuk boncuk tere batmış, fötr şapkalı iki adam varmış. İkisi de cellat yüzlüymüş bu adamların. İkisi de korkunç derecede uykusuz ve yorgunmuş.

Sonra, işte bu ızbandut kılıklı adamlar, karanlıkta yalnızca gözlerinin ışıltısı seçilebilen zifiri karanlık bir atın arkasına bağlayarak, hiç acımadan, sanki cansız ve duygusuz bir şeymiş gibi sürükleye sürükleye götürmüşler köknarı.

Zavallı köknar da, dallarım kaldı benim, durun hele, diyememiş giderken.

Durun hele azıcık, orada yüzlerce, binlerce yaprağım kaldı da diyememiş.

Hatta, ağzını açıp bunları diyemediği gibi, zavallım, bizimle vedalaşmayı medalaşmayı da aklına getirememiş. Dediğine göre, artık yıkılıp yerle bir olan hayalleri, kamburu, düşünceleri ve düzlükteki anılarıyla bir-

likte, bilmediği bir yöne doğru, atın arkasından takır tukur sürüklenip gidiyormuş.

Sonra, işte böyle sürüklenip giderken, ağzına kadar sessizlikle dolu ıssız derelerden geçmiş o gece; şeytanın bile bastonsuz yürüyemeyeceği sarp yollardan, patikalardan, ürkütücü kaya diplerinden ve Beşparmak Dağları'nın arkasındaki toprak damlı, ıssız köylerden geçmiş. Yokluk, yoksulluk içinde kıvranan, tahta minareli köylerden...

Hep korkmuş bunlar olup biterken, oduna dönüşüp cayır cayır yakılacağı ânı düşünerek hep kahrolmuş.

Bir yandan da, yeryüzüne ağaç olarak geldiği için durup dinlenmeden kaderine lanetler okuyormuş bu sırada. Keşke ufacık bir kuş olsaydım, diye düşünüyormuş sözgelimi. Balık olsaydım, ya da ne bileyim, dere kenarındaki sazlıkların içinde zıplayıp duran pörtlek gözlü bir kurbağa falan olsaydım, diye düşünüyormuş.

Derken, nasıl olmuşsa olmuş, bir süre sonra sarı renkli bir traktörün römorkunda bulmuş kendini.

Römorkun içinde, öteki ağaç gövdeleriyle birlikte, bilmediği bir yöne doğru, sarsıla sarsıla yolculuk ediyormuş. Beton ormanına benzeyen, büyükçe bir şehrin caddelerinden geçmişler şafak sökerken. İsten, dumandan boğulan bir şehirmiş bu; sokaklar, caddeler, bulvarlar, hatta meydanlar, soluk alıp verebilmek için, iki büklüm kıvranıyormuş. Henüz insanlar yokmuş ortalıkta, akıyorsa kaldırımlar çerin çöpün içinde, kendi başlarına akıyormuş. Dönüyorsa köşeler, kendi başlarına dönüyormuş.

İnsanlar evlerindelermiş o sırada.

Perdeleri hafifçe aralayarak, göz göz bakarlarmış dışarıya. Zift gibi kararan gökyüzü ne zaman mavileşecek, güneş ne zaman parlayacak diye, şehrin büyüklüğünden daha büyük bir umutsuzlukla, pencerelerin gerisinde öylece, solgun gölgeler halinde bekler dururlarmış.

Akşama doğru, yalçın dağları aşmışlar traktörle. Ovalar geçmişler sonra, köyler, kasabalar, nehirler, köprüler geçmişler.

Hatta, bir keresinde, kocaman bir dağın eteklerine yaklaştıklarında, upuzun bir tünelin karanlığına dalıp çıkmışlar da, orada, ansızın boğulacak gibi olmuş köknar. Nedense, nefes alamamış bir türlü. Rahatça soluyabilmek için, yapraklarını da boşuna aramış tabii. Telaşlı gözlerle, sağına soluna boşuna bakınmış.

Sonunda, elden ele geçirilip depodan depoya aktarılarak, bir marangozun tezgâhında bulmuş kendini. Bulunca da, daha ne olacağını bile düşünemeden, kesilip biçilmeye başlamış.

Şimdi ne mi olmuş?

Kapı.

Ama, neyin kapısı?

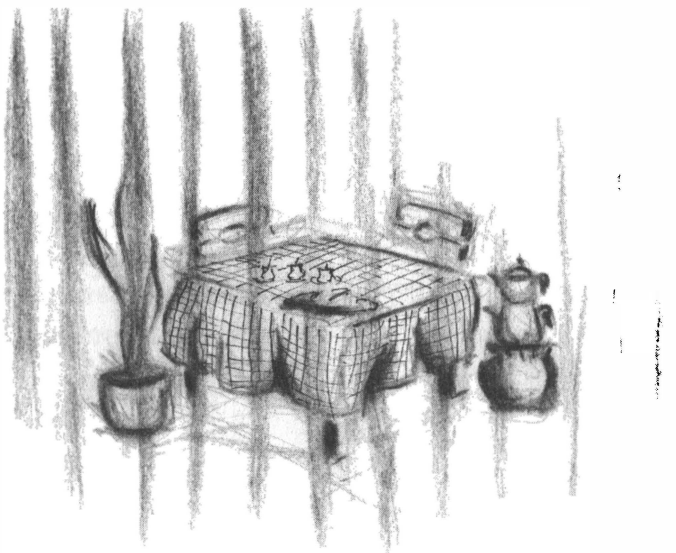
Mahpushanenin...

Evet, mahpushanenin.

Artık, kelepçelenerek getirilip duvarlar arasına kapatılan insanları büyük bir acıyla seyrediyormuş her gün. Dediğine göre, acısı orada, çürüyüp yok oluncaya dek sürecekmiş.

Bir de, mahpushane türküleri köz gibi yakıyormuş köknarın yüreğini.

Akşam olunca, mahpushane avlusundan koğuşlara geçiyormuş mahpuslar. Yani, o saatten sonra canları ne kadar çekerse çeksin, gökyüzünü görmeleri yasakmış. Geceleyin avluya çıkıp göğün derinliklerinde parlayan yıldızlara bakmaları da yasakmış tabii.

Onlar da, işte, ne yapsınlar, ranzalarına uzanıp mutsuz bir yüzle, sürekli dışarıyı düşünürlermiş bu yüzden. Dışarıda, sonsuz bir deniz gibi uzanan gökyüzünü düşünürlermiş sözgelimi. Uzaklarda kalan evlerini, işlerini, çocuklarını, karılarını ve akrabalarını düşünürlermiş.

Dünyanın içinde ne var ne yoksa, bir koku olup burunlarında burcu burcu tütermiş böyle zamanlarda. Bu yüzden, of çekerlermiş üst üste, sigara içer, ya da yanık yanık türkü söylerlermiş.

Gerçi, türküler de mahpusmuş onlar gibi.

Ne gökyüzüne yükselebilir, ne de yeryüzüne yayılabilirlermiş. Dört duvar arasında, korkunç bir kederle yankılanır dururlarmış.

Yankılandıkça da, köknarın içine işler, yüreğini yakıp kavururlarmış.

Bunları öğrenince, hepimiz üzüldük köknarın haline.

Onun yaşadığına doğru dürüst sevinemedik bile.

Hikâyesini anlatıp bitirdikten sonra, "Keşke odun olsaydım," dedi o da bize uzaklardan. "Keşke odun olsaydım da cayır cayır yakılsaydım!"

Haklıydı tabii.

Doğrusu, ben onun gibi mahpushane kapısı olacağıma, bir köy okulunda tuvalet penceresi olmayı yeğlerdim.

6
İki Misafir

Büyüyüp serpilmiştim artık.

Günden güne, dallarım biraz daha uzamıştı bulutlara doğru. Zümrüt gibi parlayan yapraklarım da çoğaldıkça çoğalmıştı.

Düzlükte yaşayan öteki ağaçların dediğine göre, ormanın güzelliğine güzellik katan yemyeşil bir şiire benziyordum.

Bu yüzden olsa gerek, omuzlarıma konup havalanan kuşlar bile hızla güzelleşiyordu o yıllarda. Sonra, bu güzelliğim ormana da yayılıyordu kuşlarla; dere tepe demeden, kanat kanat her yeri dolaşıyordu. Hatta, gün boyu süren kuş sohbetlerine konu oluyordu güzelliğim, ot sohbetlerinde gizliden gizliye kıskanılıyor, ya da arada bir yapılan gürgen toplantılarında, defalarca betimlenerek, abartıldıkça abartılıyordu.

Yıllardır dimdik durduğum için gövdem öyle düzgün gelişmişti ki, komşularımın dediğine göre, artık insanların hiçbiri beni odun yapmayı düşünemezdi.

Gene de ben, sevgili komşum köknarın hikâyesi aklıma geldikçe, insan denen canlı türünden fena halde korkuyordum tabii.

Hatta, kimi zaman farkına bile varmadan tir tir titriyordum.

İşte, bu korkularımın öz sancılarına dönüştüğü, güneşli bahar günlerinden biriydi. Dağların dorukların-da ışıldayıp duran karlar yumuşayıp erimiş, yamaçlar aydınlanmış, toprak da yeşil kirpiklerini hafifçe aralamıştı. Sağa sola saçılan bitki tohumları, börtü böcek yumurtaları gitgide ısınıyordu. Çalılıkların içinde, ağaç gövdelerinin dibinde ve kuytularda pıtır pıtır mantarlar bitmeye başlamıştı.

Bütün bunlarla birlikte, kalın bir görüntüye benzeyen ormanın sessizliği de incelmişti sanki; uzaktaki kayalıkların gerisinden ara sıra ne idüğü belirsiz uğultular yükseliyordu. Kimi zaman bir çiçek korosunun neşeli uğultusuna, kimi zaman ısınmış taşların göğe doğru ağan kırmızı sessizliğine, kimi zaman da ormandaki hayvanların hoplayıp zıplayışlarına benzeyen, her biri birbirinden acayip, birbirinden derin uğultulardı bunlar.

İşte o gün, bu uğultularla birlikte birdenbire nal sesleri duydum ben.

Duyar duymaz da, olanca gücümü yapraklarıma yığıp çevreme dikkatle baktım. Gördüklerim bir düştü sanki; nal sesleri, görünmez bir sisin içinde bir belirip bir kayboluyordu.

Kimi zaman, bir masal kadar uzaklaşıyorlardı. Gerçi, pek uzun sürmüyordu bu. Tam, işte kayboldular derken, sessizliğin içinde yeniden beliriyor ve adım adım

bana doğru yaklaşıyorlardı.

Giderek kuşkulanmaya, hatta belleğimin bana bir oyun oynadığını düşünmeye başlamıştım.

Sonra, işte ben böyle düşünürken, düzlüğün sonundaki ak sakallı meşeyi çevreleyen çalılıkların yanından iriyarı bir karaltı çıktı.

Önce, hiçbir şeye benzetemedim onu. Güneşin parlak ışıkları altında, her şeye benzeyen tuhaf bir şeydi sanki. Üstelik, hem bana doğru yaklaştıkça büyüyor, hem sağa sola yıkılacakmış gibi oluyor, hem de acayip acayip tıkırtılar çıkarıyordu.

İşte bu şey, çıkardığı acayip tıkırtılar eşliğinde biraz daha yaklaştı sonra, yavaş yavaş yaklaştı, yaklaştı ve birdenbire külüstür bir at arabasına dönüştü.

Üstünde, yan yana oturan, yırtık pırtık giysiler giymiş, asık suratlı iki adam vardı bu at arabasının; biri kısık gözlerle sağına soluna bakınıyor, öteki de durup dinlenmeden elindeki kamçıyı atların sırtına vuruyordu. O böyle vurunca, ilkin, keskin mi keskin bir ıslık savruluyordu havada... Ardından da, birdenbire patlayan şaaak sesiyle birlikte atlar şöyle bir silkinip kuyruklarını oynatarak, can havliyle bana doğru koşuyorlardı.

Kimseden çıt çıkmıyordu o sırada.

Belki de, düzlük, tarihinin en büyük sessizliğini yaşıyordu o gün. Başka bir deyişle, at arabasını gören her ağaç, soluğunu tutmuş öylece bakıyordu.

Sonunda, köpüre köpüre gelip on beş yirmi adım ötemde durdu bu atlar.

Arabanın üstündeki adamlar, peş peşe yere atlayıp alıcı gözlerle çevredeki ağaçlara baktılar.

Yorgun adımlarla gidip atların koşumlarını çözdüler sonra. Ardından da, arabanın içindeki yem torbalarının üstünde duran baltaları omuzlarına vurarak, düzlükte gelişigüzel gezinmeye başladılar. Arada bir durup herhangi bir çama ya da meşeye, hiç konuşmadan, kısık gözlerle uzun uzun bakıyorlardı.

Bir ara, tam da benim yanımdan geçerlerken, "Şuna bak hele, şuna!" dedi uzun boylusu.

Öteki, durup onun işaret ettiği noktaya baktı.

Göz göze gelmiştik.

"Bunu unutmayalım," dedi yanındakine. "Hiç de fena değilmiş."

Uzun boylusu, büyülenmiş gibi, gözlerini benden ayıramıyordu.

Sonra, ikisi, benim yanı başımdan geçip çamlara doğru yürüdüler.

Çok geçmeden, tahmin edeceğiniz gibi, ortalık birdenbire çamların çığlıklarıyla dolup taştı. Savrulan baltalar, gözlerinin yaşına bile bakmadan, ortalıkta uçuşan bu çığlıkları da biçti tabii. Biçilince, parçalara ayrılan çığlıklar daha da acılaştı...

Onlarla birlikte sümbüller de acılaştı o anda, laleler, kekikler, zambaklar ve düzlüğün orasında burasında biten, ince boyunlu gelincikler de acılaştı. Hepsi kokmaz oldular birden. Sağa sola dağılıp ormanı kocaman bir müzik kutusuna dönüştüren böcekler ötmez oldular.

Dağ taş acıydı artık; kuşların uçuşu, taşların duruşu, patikaların bükülüşü, gölgelerin uzanışı ve tepemizdeki bulutların görünüşü acıydı.

Derken, orta yaşlı bir çam, öteki çamlara tutuna tutuna, büyük bir gürültüyle yere yıkılıverdi.

Ama, çığlığı, gökyüzüne yükselen bir ağaç gibi orada, hâlâ ayaktaydı.

Sonra, daha neler oluyor bile diyemeden, boylu boyunca, bir çam daha yıkıldı yere.

Ardından, kozalaklarını döke saça bir çam daha yıkıldı.

Sonra, adamlar, bu çamların dalını budağını kesip gövdelerini at arabasının yanına doğru yuvarladılar.

Bütün bunları yaparken, bir hayli çaba harcadıkları için, sucuk gibi terlemişlerdi. Gene de, bir an bile durmadılar nedense, bir an bile duraksamadılar, bir an bile acımadılar ve anlaşılmaz bir hırsla ellerindeki baltaları havaya kaldırıp kaldırıp öteki komşularıma saldırdılar.

Baltalar savruldukça havada gene keskin parıltılar uçuşuyor, birkaç dakika içinde de, ya bir gürgen, ya da bir çam çığlık çığlığa yere yıkılıyordu.

Güneş tepeye yükseldiğinde, artık adamlar epeyce yorulmuştu.

Terlerini sile sile, ağızlarına sığmayan kocaman nefesleriyle, gelip benim gölgeme oturdular.

Azık çıkınlarını açıp karınlarını doyurdular sonra da; avurtlarını şişire şişire, kaynamış yumurta, domates ve soğan yediler.

Uzun boylusu, ötekine dönüp ağzındaki lokmayı evire çevire, çocuğunun hastalığından söz etti bir ara. Konuşmalardan anladığıma göre, sözü edilen çocuk küçücüktü daha, dokuz on yaşlarında ya vardı ya

yoktu. Günlerdir yorgan döşek yattığı için, okula gidemiyordu artık. Ateşler içinde, okulunu, arkadaşlarını ve öğretmenini sayıklayıp duruyordu bu yüzden. Çocukcağızın hastalığının ne olduğu da belli değildi. Paraları olmadığı için, daha bir kerecik bile doktora götürememişlerdi çünkü.

Uzun boylusu, hüzünlenmişti.

Ağzının içinde evirip çevirmesine rağmen, lokmasını yutamıyordu bir türlü.

"Hadi yemeğini ye," dedi öteki. "Çocuklar hep hastalanır, bilmez misin? Üzülecek bir şey yok bunda, zamanla her şey yoluna girer."

Uzun boylusu, sessizce baktı.

Bir yandan da, çiğnendikçe irileşen ağzındaki lokmayı yutmaya çalışıyordu.

"Elimizi çabuk tutmalıyız," dedi öteki şapkasını düzelterek. "İşin içinde orman koruyucularına yakalanmak da var! Eğer yakalanacak olursak, yıllarca mahkeme kapılarında sürünürüz biliyorsun. Yatacağımız hapisle, ödeyeceğimiz para cezası da cabası!"

Uzun boylusu, başını sallayarak onu onayladı.

Gene de, yemekten sonra hemen kalkacakları yerde, birer sigara yakıp benim gölgemde bir süre daha oturdular. Çimenlerin üzerine uzanıp sırtüstü yattılar hatta, tuhaf bir oyun oynar gibi, ciğerlerine çektikleri sigara dumanlarını gökteki bulutlara doğru bazen tembel tembel, bazen de efkârlı efkârlı üflediler...

O sırada ben gözlerimi yaprak yaprak açmış, gölgemde misafir olan bu iki adama bakarak, kesilme sırasının kime geldiğini düşünüyordum.

7
Uzun İnce Bir Yol

Ne var ki, bu bekleyiş pek uzun sürmedi. Adamlar hızla kalkıp bana doğru yürüdüler. Ellerinde baltalar vardı gene; ağızları mavi parıltılı, keskin ve amansız baltalar.

Onların niyetini anlayınca, ben ne yapacağımı şaşırdım tabii.

Bir an, rüyada yaptığım gibi uçabilsem, dedim içimden.

Bir yandan da, gözlerimi çevirmiş, yardım istercesine, komşularıma bakıyordum. Düzlükte yaşayan bütün ağaçlar sessizdi oysa, kimseden çıt çıkmıyordu.

İşte o sırada, "Hıh!" diye bir ses duyuldu birden.

Sesle birlikte, topuklarıma keskin bir acı sokulmuştu. Tam bağıracaktım ki, ardından bir acı daha duydum aynı yerde.

Ardından bir acı, ardından bir acı, ardından bir acı daha...

Az önce gölgemde terlerini kurutup karınlarını doyuran iki adam, şimdi hızla balta savuruyordu gövdeme. Darbeleri aldıkça, o zümrüt yeşili yapraklarım tiril tiril titremeye başlamıştı. Bu yüzden, önce onlar düştüler yere. Boşlukta savrulup çığlık çığlığa uçuştular.

Onların ardı sıra, ağu yeşili gözlerle bana bakan komşularıma bir tek ayrılık sözü bile edemeden, ben de devrildim.

Gürültüyle, acıyla, dallarımla ve uçuşan yapraklarımla, gökyüzünün maviliğini çizerek devrildim.

Bağırdım, yüzüm toprağa gömülürken.

Kokumla hıçkırdım, rengimle çığlık attım.

Gelgelelim, eli baltalı adamların ikisi de duymadı beni. Duyduysa ormanda yaşayan çiçekler duydu yalnızca, kuytulara saklanan böcekler duydu. Sonra, ağaçlar, kurtlar, kuşlar ve taşlar duydu. Ne var ki, hiçbiri hiçbir şey yapamadı. İsteseler de, ellerinden herhangi bir şey gelmezdi zaten. Ak sakallı meşenin dediği gibi, insanın zalimliğine ağaçlarla kuşlar,

böceklerle otlar, hayvanlarla taşlar değil, ancak insan karşı koyabilirdi.

Dönüp dolaşıp insanda başlıyordu her şey, dönüp dolaşıp insanda bitiyordu.

Gerisi boştu...

Yani, insanın karışmadığı her şey bir masaldı.

Bu nedenle midir nedir, komşularım uzak uzak bakıyorlardı yerde yatan gövdeme.

Güneş bile uzaktı artık, ufuktan yükselen kayalıklara doğru eğilmiş, yavaş yavaş batıyordu.

Dağların gölgesi de inanılmayacak kadar genişlemişti.

Derken, adamlar, aceleyle tutup bizi arabaya yüklediler.

Atlar ilk adımlarını atıp da araba nal sesleri eşliğinde sarsılarak ilerlemeye başladığında, içime tuhaf bir hüzün çökmüştü. Yanımda yatan çamların, gürgenlerin ve meşelerin arasından başımı kaldırıp düzlüğe son kez baktım. Kesilen dallarım orada, kökümün dibinde darmadağın durmuş, bana yaprak sallıyordu. Hiç kuşkusuz, birkaç hafta içinde o yapraklar da kuruyacak, kuruyunca da rüzgârın önünde, ormanın derinliklerine doğru savrulup gidecekti.

"Hoşça kalın," dedim onlara usulca, "hoşça kalın..."

Kaldılar.

Hatta, yıllardır yaşadığım düzlük de geride kaldı bir süre sonra; ak sakallı meşe, öteki gürgenler, çamlar, kestaneler ve köknarlar da geride kaldı.

Onlarla birlikte anılarım da tabii, düşlerim de.

Sonra, rengini ormanın renginden alan, derin bir ka-

ranlık çöktü üstümüze. Kıpırtısız devlere benzeyen kocaman kayaların arasında, tekerlek tıkırtılarını dinleye dinleye, uzaklara doğru ilerliyorduk. Birkaç saat böyle ilerledikten sonra, uğultular içinde yüzen başka bir ormana girdik. Nedense toprak yumuşaktı orada, taşlı bir şarkıya benzeyen tekerleklerin tıkırtısı kesilmişti.

Her yer sessizdi.

Körük gibi soluyan atların ter kokulu sıcaklığı, tepemizden esip arkamızda kalan karanlığa karışıyordu.

Derken, orman bitti.

Ağzına kadar ay ışığıyla dolu, küçük bir derenin içine girmiştik. Adamlardan biri kafasını omuzlarının arasına gömerek, bir sigara yaktı orada. Sonra, ay ışığını dalgalandıran yanık bir sesle, uzun uzun türküler söyledi. Bir oldu, sevdiğini çağırdı bu türkülerin içinde; bir oldu, sevdiğine kokulu mendiller gönderdi. Sevdalardan söz etti sonra; içini yakıp kavuran ateşlerden, boynunu büken ayrılıklardan, hatta ayrılıkların ölümden daha beter olduğundan söz etti.

Öteki adam suskundu.

Herhalde, hâlâ çocuğunun hastalığını düşünüyordu. Bir yandan da, ikide bir atları kamçılayıp, "cık, cık!" çekiyordu. Dişlerini sıkarak, sertleşiveren bir suratla kamçıyı atların sırtına öyle hızlı indiriyordu ki, çıkan ses yüzünden, derenin iki yamacındaki kayalıklar deprem oluyormuş gibi zangır zangır titriyordu.

Türkü söyleyen de türküsünü yarıda kesip, "Yavaş vur şu atlara," diyordu arada bir.

Ama, öteki duymuyordu onu.

Sanıyorum, zavallı adam atları kamçıladığının bile

farkında değildi. At diye, olanca öfkesiyle parasızlığa vuruyordu belki de, doktorsuzluğa, çaresizliğe ve ümitsizliğe vuruyordu.

Yanımda yatan çamlardan biri, beni yavaşça dürttü o sırada.

"Bizi nereye götürüyorlar böyle gürgen kardeş?" diye sordu.

"Bilmiyorum," dedim ona.

Nereden bilebilirdim ki? Uzun ince bir yolda, dur durak bilmeden, ha bire ilerliyorduk. Köyler geçiyorduk art arda, dağlar, dereler, tepeler geçiyorduk.

Sonunda, gece yarısına doğru, küçük bir ilçeye ulaştık. Taş döşeli sokaklarda bir süre dolaştıktan sonra, tekerlek tıkırtılarımızı saça savura, avlusundan horoz sesleri yükselen bir evin önüne geldik. Araba durur durmaz, adamlardan biri yere atlayıp tahta kapıyı birkaç kez yumrukladı. Gecenin içinde, güm güm yankılandı kapının sesi. Birbirleriyle yarışan horozlar bile bir an için susup o gümbürtüleri dinlediler.

Sonra, tığ kadar ince, beyaz giysili bir adam çıktı dışarı.

Bir süre, gözlerini uykulu uykulu açıp arabaya doğru baktı. Konuşmaya başladığında, onun bir marangoz olduğunu anlamıştım. Önce, yorgun adımlarla gelip dikkatle inceledi bizi, kuru tahtaları andıran bol damarlı ellerini uzatıp gövdelerimizi tek tek yokladı.

Bir yandan da, bakışlarıyla boyumuzu ve kalınlığımızı ölçüyordu.

"Şu duvarın dibine bırakın hepsini," dedi adamlara.

Adamlar bu konuda isteksizdi.

Marangozun teklif ettiği parayı az bulmuşlardı çünkü.

"Onca ter döktük be usta," dedi uzun boylusu. "Terimizin hakkı vallahi bu değil! Orman koruyucularına yakalanacak olsak, bu parayla bırak hâkimi, mübaşirin elinden bile yakamızı kurtaramayız biz! Avukatın kapısına varılmaz senin vereceğin parayla!"

Marangoz, dalgalanıp duran beyaz giysileriyle bir hayalet gibi dikilmiş, bir yandan onları dinliyor, bir yandan da uzaklara bakıyordu.

"Üç beş kuruş daha ver de, hayırlısıyla bu işi bitirelim," dedi uzun boylusu.

Marangoz kırmadı onları; "Peki peki," diye mırıldandı.

Sanki mırıldanmadı da, başını görünmez bir yastığa koyup yarım kalan uykusuna daldı.

Adamlar sevinçliydi. Gene de, sakin görünmeye çalışarak, sevinçlerini gizlediler marangozdan. Bunun bir nedeni olmalıydı, ama biz ağaçlar anlayamadık. Zaten, düşünmemize vakit de yoktu; o sırada, arabadan indirilip tek tek avlu duvarının dibine doğru yuvarlanıyorduk. Sarsıntıdan, hem içimiz dışımıza çıkmış, hem de başımız dönmüştü.

Adamlar işlerini bitirip marangozla helalleştikten sonra, arabaya bindiler hemen.

Şaaak diye patlayan kırbaç sesiyle birlikte tekerlek tıkırtıları yeniden başladı.

Derken, kaçarcasına uzaklaştılar, uzaklaştılar ve silinip gittiler.

Biz orada, avlu duvarının dibinde kalmıştık.

Artık, karanlığın içindeydik.

8
Avluda

Aradan aylar geçti.

Avlu duvarının dibinde, yarı ölü bir halde, ne olacağımızı bilemeden, kara kara düşünerek, aylarca bekledik durduk. Bulunduğumuz noktadan, ancak taş döşeli eğri büğrü bir sokakla, beyaz badanalı kerpiç duvarları görebiliyorduk.

Sokak, her bakımdan yoksuldu.

Ayak sesleri yok denecek kadar azdı sözgelimi, kedileri azdı, renkleri, ışıkları ve bitkileri azdı. Beyaz badanalı kerpiç duvarların dibinde de, ne bir dal çiçek vardı, ne bir kanat böcek...

Hatta, sabahtan akşama, akşamdan da sabaha dek sokağı boş gözlerle seyreden percerelerde, derde derman için, şöyle, küçücük bir saksı gölgesi bile yoktu.

Orman gözümüzde tütüyordu bu yüzden. Ormanda bıraktığımız deli yeşiller, cehennem kırmızılar, çingene pembeler, koyu kahverengiler, kalkgidelim ma-

viler, kırgın sarılar ve bu renklerin yüzlerce, binlerce tonu, gözlerimizin önünde sürekli dans ediyordu. Bu dansın ortasında da koca kulaklı tavşanlar zıplıyordu hiç kuşkusuz, uzun kuyruklu tilkiler geziniyor, kurtlar uluşuyor, böcekler ötüşüyor, ya da bulut bulut kuşlar cıvıldaşıyordu.

Tabii, bu kuşlar dallarımıza konmuyordu artık.

Dallarımız yoktu çünkü.

Rüzgâr, burcu kokulu elleriyle yapraklarımızı okşayıp geçmiyordu.

Çünkü, yapraklarımız da yoktu.

Olsa olsa, yalnızca hayallerimizde buluşabiliyorduk kuşların cıvıltısıyla.

Rüzgârın ellerine, hayali yapraklarla, yalnızca hayallerimizde dokunabiliyorduk.

Gerçek yapraklarımız Beşparmak Dağları'nın ardındaki düzlükteydi şimdi. Ya da, zihnimizde kımıldanıp duran anılarımızın içindeydi. Artık, zamana daha fazla direnemedikleri için, bulundukları yerde kuruyorlardı yavaş yavaş. Bir süre sonra da, çıtır çıtır ufalanıp ormana savrulacaklardı hiç kuşkusuz, oraya buraya dağılıp öteki yeşilliklerin arasında, bir daha geri gelmemek üzere, hazin bir şekilde yok olup gideceklerdi.

Kalırsa, yalnızca kökümüz kalacaktı düzlükte.

Alnında, vahşet mührü gibi duran acımasız balta izleriyle, yalnızca kökümüz kalacaktı.

Gene de, biz köklerimizi pek düşünmüyorduk avlu duvarının dibindeyken. Yaşlı marangozun bizi nerede kullanacağını merak ettiğimiz için, sabahtan akşama dek, kendi aramızda fısıldaşıp duruyorduk.

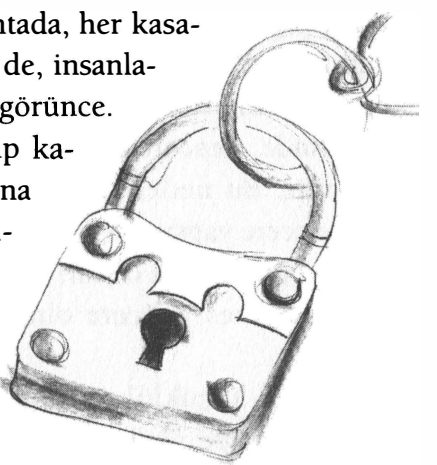
Aslında, arada bir avlu kapısına gelip giden kamyonetlere yüklenen kapılara ve pencerelere bakılırsa, sonumuzun ne olacağı apaçık ortadaydı. Günün birinde, bu marangoz bizi tutup tıpkı onlar gibi ya kapı yapacaktı ya da pencere.

Hatta, bazı arkadaşlar kapı, bazıları da pencere olmanın yararlarını çoktan tartışmaya başlamıştı.

"Kapı olmak hiç de sevimli değil," diyordu içimizdeki çamların en yaşlısı. "Bir kere, kapı olunca kilit takarlar bize. İnsanoğlunun böyle acayip huyları vardır. Evet, gözümüzün yaşına bile bakmadan kilit takarlar. Kilit ne demektir bilir misiniz?"

"Ne demektir?"

"Ben size söyleyeyim, kilit, insanın utancı demektir her şeyden önce... İnsanoğlunun nereye ulaştığının göstergesi demektir. İnsanların birbirlerine duydukları güvensizliğin elle tutulur halidir kilit. Birbirlerine duydukları saygının derecesidir. Bu yüzden, bir çeşit utanç belgesidir her kapıda. Hatta, her dolapta, her çekmecede, her çantada, her kasada, her kutuda... Gene de, insanların yüzü kızarmaz onu görünce. Üstelik, bu kilitleri açıp kapamaya yarayan ve adına anahtar denen şeyi, sürekli ceplerinde taşırlar. Bazıları ceplerine bile koymaz anahtarını, kaptıracakmış gibi, sürekli elinde

tutar. İkide bir, evirir çevirir. Neşelenince, şıkır şıkır sallar. Yani, utanç belgesini farkına bile varmadan, neşesinin bir göstergesi olarak kullanır. Hadi bakalım, bütün bu anlattıklarımdan sonra söyleyin şimdi, ister misiniz kapı olalım? İster misiniz, o kilitlerden biri getirilip yanağımıza vidalansın?"

Herkes susuyordu.

"Bu yüzden, boş yere kapı olmaya heveslenmeyin, dediğim gibi, kapı olmak hiç de sevimli bir şey değil. Dış kapı olmak neyse ne de, iç kapı olmak daha kötü! İç kapı olursak, hiçbir yeri göremeyiz çünkü. Ya bir antreye, ya bir salona, ya da bir odaya baka baka çürür gideriz."

Herkes susuyordu gene.

"En iyisi pencere olmak," diyordu çam. "Bu durumda, inanın bana, en iyisi pencere olmak... Çünkü, her pencere bir yanıyla içeriye bakıyorsa, bir yanıyla da dışarıya bakar. Hiçbir şey göremese bile, en azından, gökyüzünü görür yani. Kuşları, bulutları, ufukları, yıldızları, yağmurları ya da kar taneciklerini görür... Sokakları görür sonra, sokaktan gelip geçen insanları ve bu insanların ayak seslerini görür. Kısacası, dünyanın her yerinde, pencerelerin gönlü kapılarınkinden daha zengindir. Bu nedenle, dileyelim ki, marangoz bizi birer pencere yapsın."

"Dileyelim ki öyle olsun!" diyordu öteki ağaçlar.

Artık, herkes pencere olma hayalinin peşine düşmüştü.

Büyüklük küçüklük önemli değildi, pencere olsunlardı da, isterse şöyle kibrit kutusu kadar olsunlar-

dı. Yeter ki, görebilsinlerdi dışarıyı. Yeter ki, bakışlarını uzatabilsinlerdi uzaklara. Bakışlarıyla dokunabilsinlerdi ufuklara, kıpırtılara; dokunabilsinlerdi renklere, seslere...

Ama, işler hiç de umduğumuz gibi gelişmedi.

9
İnsanın Dramı

Yüzü kurşuni bulutlarla kaplı soluk bir ikindi vakti, her şey allak bullak oldu.

Avlu kapısının önüne, yeşil bir kamyonet gelmişti o gün. Bu, arada bir kapı pencere taşımak için gelen öteki kamyonetlere pek benzemiyordu. Onlardan çok daha yorgundu sanki, çok daha soğuk, çok daha uzaktı.

Üstelik, ansızın gelmişti oraya, sessizce, neredeyse hiç gürültü mürültü çıkarmadan, adeta parmaklarının ucuna basa basa gelmişti.

Derken, işte bu kamyonetin kapısından, yeşil giysili üç adam indi yere.

İner inmez de, yan yana durup gözlerini kısarak, bir süre marangozun evine doğru karmakarışık duygularla baktılar. Omuzlarında sarı parıltılı yıldızlar taşıyanı, ötekileri geride bırakarak, bezgin adımlarla yürüdü sonra; eşikte durup kapıyı birkaç kez, isteksizce yumrukladı.

Görünüşe bakılırsa, sabırsızdı.

Gene de, olabildiğince sakin ve saygılı gözükmeye çalışıyordu. Belki de bu yüzden, kapıyı yumrukladıktan sonra, gözlerini ayaklarının ucuna indirip dakikalarca bekledi bu adam. Öteki adamlar geride, kamyonetin yanındaydılar; kapıyı gözetleme görevi verilmiş gibi, hiç kımıldamadan, durgun bir yüzle öylece bakıyorlardı.

Ne kadar zaman sonraydı, bilmiyorum; yaşlı marangoz ayaklarını sürüye sürüye gelip kapıya çıkmıştı.

Tığ kadar inceydi gene, omzunu kapı pervazına dayamış, yeşil giysili adamlara bakıyordu.

Kapıyı yumruklayan adam, ıkına sıkına bir şeyler fısıldadı o sırada. Bu fısıltıları işitince, uzaktan görebildiğimiz kadarıyla, marangozun beti benzi soldu birden. Sonra, gitgide bakışları da değişti.

Omuzlarında sarı yıldızlar taşıyan adam, onun ellerini ellerinin arasına alıp saygıyla sıktı bir ara. Hatta, hiç vakit kaybetmeden, aynı saygıyla eğilip öpmeye de kalkıştı ama, marangoz ne ettiyse etti, buna izin vermedi.

Eşiğe çıktığından bu yana hâlâ tek sözcük konuşmamıştı.

Gözlerini kocaman iki pencere gibi açmış, hiç kımıldamadan, dosdoğru kamyonete bakıyordu.

O güne dek, onu hiç böyle görmemiştik.

Az önce işittiği fısıltıların etkisiyle, hemen oracıkta, biraz daha yaşlanmıştı sanki, neredeyse halsizlikten yıkıldı yıkılacaktı.

Öteki adamlar hemen koluna girdiler o anda, yavaşça yere oturttular.

Omuzlarında metal yıldızlar taşıyan yeşil giysili adam, tavşan gibi dizlerinin üzerine çökmüş, kafasını yavaş yavaş sallayarak, marangoza hâlâ bir şeyler söylemeye çalışıyordu.

Sonra, onlar böyle konuşurken, marangozun karısı çıktı kapıya. Yeşil giysili adamları görünce duraksadı. Gözlerini çevirip duvarın dibinde oturan kocasına baktı bir an. Hemen ardından da, bütün gücüyle haykırarak, çıldırmış gibi kamyonete doğru koştu.

Hatta, koşmadı da uçtu sanki, çözülen başörtüsü ve savrulan saçlarıyla, birdenbire havalanıp ileriye fırladı.

Arkasından, palas pandıras, marangozun kızları da koştu hep birlikte.

Arkasından, komşuları koştu çoluk çocuğuyla.

Sonra, mahallenin kedisi, köpeği ve tavuğu da koştu.

Kısa sürede, herkes çığlık çığlığa kamyonetin başına toplanmıştı. O anda, herkes kederliydi tabii, her şey alabildiğine belirsiz ve karmaşıktı.

Yeşil giysili üç adam, kamyonetin üstündeki tabutu kalabalığın da yardımıyla yere indirip gitmişti. Kimse görmemişti onların gittiğini. Kimse kamyonetin çalıştığını işitmemiş, kaçışan tavukların arasından sessizce uzaklaştığını fark etmemişti.

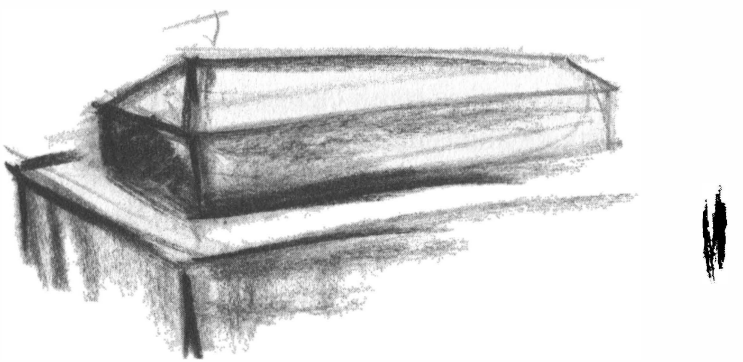
Herkes ağlıyordu çünkü. Herkes durup durup, bayrağa sarılı tabutun üzerine kapanıyordu. Bayrak gözyaşlarındandı artık, tabut gözyaşlarından, sesler gözyaşlarından, zaman gözyaşlarındandı.

Sonunda, biz de öğrendik olup bitenleri.

Tabutun içinde yatan, aylar önce askere giden ma-

rangozun oğluydu. Cemal'di adı. Ülkenin uzak köşelerinden birinde, çıkan çatışma sırasında vurulmuştu. Tabutu günlerdir yoldaydı. Kâğıtlar imzalanıyordu günlerdir, izinler alınıp izinler veriliyor, gelip geçtiği yerlerde, tören üstüne tören düzenleniyordu.

Cemal, körpecik bir fidandı daha; alını aldırmamış, gülünü soldurmamıştı. Üstelik, askere gitmeden önce, sırma saçlı, mavi gözlü bir kızla nişanlanmıştı. Görevini bitirip de sağ salim dönüp gelebilseydi, hiç kuşkusuz, mahallede herkesin davet edileceği, davullu zurnalı bir düğün kurulacaktı. Halaylar çekilecekti düğününde, koca boynuzlu koçlar kurban edilecek, kazanlar dolusu yemekler pişirilecek, türküler söylenecek,

kınalar yakılacak ve tas tas şerbetler içilecekti. Yer gök inleyecekti davul gümbürtüsünden, dağlar titreyecekti.

Ne var ki, akşam karanlığı çökerken, acılar içinde toprağa gömdüler Cemal'i.

Onunla birlikte, kurulacak düğün de toprağa gömüldü tabii.

Onunla birlikte, hayal edilen davul gümbürtüleriyle zurna sesleri de toprağa gömüldü.

Hatta, bütün bunlarla birlikte, nişanlısının pespembe düşleri de toprağa gömüldü.

Daha sonra da, kalabalık, yatsı ezanı okunurken dağıldı.

Avlu, ölüm sessizliğiyle dolup taşıyordu artık; evin içi acı yutkunuşlarla, dalgın bakışlarla ve oluk oluk akan gözyaşlarıyla dolup taşıyordu.

Marangozun ağzından, kapıyı açıp da yeşil giysili adamlarla karşılaştığı dakikadan beri, hâlâ tek sözcük çıkmamıştı.

Sonraki günlerde de konuşmadı marangoz. Karanlık birer pencereye dönüşen gözlerini uzak bir noktaya çivileyerek öylece baktı durdu.

Her şeyden elini eteğini çekmişti artık. Ne kadar ısrar edilirse edilsin, doğru dürüst yemek yedirilemiyordu sözgelimi, ne kadar ısrar edilirse edilsin bir yudum su içirilemiyordu.

Bir şey sorulacak olsa, yanıt da alınamıyordu. Kim neyi sorarsa sorsun, o hep susuyordu. Bir şekilde, kaybolmuştu sanki; bedenini evde bırakıp çok uzaklara, hiç kimsenin adım atmadığı yerlere gitmişti. Sesleri bu yüzden işitmiyordu işitmiyorsa, evine baş sağlığı dilemek için gelip giden akrabalarını bu yüzden görmüyordu.

Artık, kapı pencere yapmayı da bırakmıştı. Atölyeye hiç girmiyor, hatta yüzünü çevirip atölyenin kapısına doğru şöyle bir kerecik bile bakmıyordu. Bu nedenle, kapı pencere taşıyan kamyonetler birkaç kez gelip gittilerse de, boş dönmüşlerdi.

Derken, oğlunun acısını alkolle hafifletmeye çalıştı bu marangoz.

Kendini hiç beklenmedik bir anda, rakıya vurdu. Duvar diplerinde sabahtan akşama dek, bir elinde şişe ötekinde sigara, süründü durdu. Mahalleli onu seyretti aylarca, haylaz çocuklar gelip gelip çevresinde çember oluşturdular. Ara sıra güldüler ona, hep birlikte alay edip karşısında pişmiş kelle gibi sırıttılar.

Hatta bir gün, ansızın koşup elindeki şişeyi kapmaya çalıştılar. Gene de, marangoz hiç ağzını açmadı. Nedense, kızmadı çocuklara. Kaşlarını çatıp öfkeyle gözlerini belertmedi.

Yaşlı ve yorgun bir çocuk gibi, kıpkızıl kesilen gözlerini kaldırıp baktı yalnızca. Yorgun bir su gibi, bakıp bakıp yutkundu.

Sonunda, çocuklar da tabii, onunla uğraşmaktan vazgeçtiler.

Gelmediler bir daha, semtine uğramadılar, çevresini sarmadılar, pişmiş kelle gibi sırıtmadılar ve elinden şişesini mişesini kapmaya da çalışmadılar. Baktılarsa, gelip geçerken yalnızca uzaktan uzağa şöyle bir baktılar. Belki, dayanamayıp tek tük laf atanlar oldu ama, marangoz bunlara gene tepki göstermedi. Hatta bu sefer, yüzünü kaldırıp bakmadı bile. Gözlerini ellerinin arasındaki rakı şişesine dikmiş, sürekli düşünüyordu.

Bu arada karısı, mezarda yatan oğlunun acısını bir yana bırakmış, yeni bir felaketi önlemek için kocasının peşine düşmüştü.

"Yalvarırım içme," diyordu ona. "Bırak şu mereti, yuvamızı mahvetme!"

Marangoz işitmiyordu.

"Yalvarırım," diyordu kadın gene, "bu gidişin sonu kötü görünüyor bana. Gel etme eyleme, aklını başına devşir. Hiç değilse oğlumuzun, toprak altında yatan Cemal'imizin hatırı için yap bunu. Bırak şu mereti! Bizim derdimiz bize yetiyor zaten, bir de sen kendini perişan edip, dostu düşmanı güldürme!"

Marangoz işitiyor, ama karısına rakı lıkırtılarıyla yanıt veriyordu.

Karı koca kavgaya tutuştular bu yüzden.

Sabah akşam, bizim gözlerimizin önünde, birbirlerine girdiler. Yaşlı iki yürek, ezildi sözlerin ağırlığı altında. Zaman zaman, dayanamayıp ince ince kanadılar.

Artık, marangoz da konuşuyordu. Daha doğrusu, ağzını açıp anlaşılmaz bir şekilde, sağa sola tükürük damlacıkları sıçratarak, sürekli bağırıp çağırıyordu. Homurdanıyordu ya da, yaşlı ve ağır yaralı bir aslan gibi boğuk boğuk gürlüyordu.

Bütün bu olup bitenleri görünce, biz, artık sonumuzun ne olacağını merak etmez, bu konuda kendi aramızda konuşmaz olmuştuk. İnsanların acıları karşısında, hiçbir şey yapamadan, öylece bakıyorduk. Onlarla birlikte üzülüp, onlarla birlikte ağlamaktan başka yapabileceğimiz bir şey yoktu.

Öyle ki, onların yüzüne bir damla mutluluk düşse, biz avlu duvarının dibinde yemyeşil yapraklanabilirdik.

10
"Yine Bir Yol Göründü Garip Serime"

Bir sabah, hiç umulmadık bir şey oldu.

Tütünle alkol arasına sıkışıp kalan marangozun yüreği, tık diye, ansızın durdu.

Karısı, köküne balta inmiş bir ağaç gibi sarsıldı onu görünce, palas pandıras koştu ve saçını başını yolarak, "Yetişin komşular, yetişin!" diye avlu kapısının önünde çırpınmaya başladı.

Marangoz, duvarın dibinde, hemen bizim yanı başımızda, belermiş gözleri, açılmış ağzı ve dağılmış saçlarıyla öylece uzanıyordu.

Rakı şişesi ellerinin arasından kurtulup yere devrilmişti.

Ölmeden önce yaktığı sigara da, parmaklarının arasında, sanki marangoz az sonra gözlerini açıp bir nefes daha çekecekmiş gibi, hâlâ tel tel tütüyordu.

Kadının feryatlarını duyunca, işlerini güçlerini bıra-

karak, çevredeki insanlar da koşup geldi o sırada; avluda, kocaman bir çember oluşturdular.

Sonra, orta yerde yatan marangozu bir çuval gibi sırtlayıp hep birlikte, zar zor evin içine taşıdılar. Biz göremedik ama, çenesini bağladılar belki orada, beleren gözlerini tutup yavaşça kapattılar.

Karısı, insanların içinde, iki gözü iki çeşme, sürekli ağlıyordu. Marangozu yıkamak için yeniden avluya çıkardıklarında, bunca acıya daha fazla dayanamamış olmalı ki, pat diye bayıldı kadın. Öteki kadınlar, onun bayıldığını görünce telaşlanmışlardı; getirip hemen avuç avuç su serptiler yüzüne, koşup kendine gelsin diye burnunun dibinde sarımsak ezdiler.

Bir yandan da, "Kendine gel kız, kendine gel!" diye acayip bir telaşla bağrışıyorlardı.

Bu arada, erkekler marangozu yıkamakla meşguldü. Camiden teneşir getirilmiş, sabunlar kalıp kalıp sıralanmış, sular kaynatılmış, kefen hazırlanmıştı.

"O, oğlunun ölümünü gördüğü gün ölmüştü," diyordu kalabalığın içinden kimileri. "O zamandan bu yana yaşamıyordu zaten, yalnızca soluk alıp veriyordu."

"Öyleydi ya," diyordu kimileri de. "Yalnızca soluk alıp veriyordu rahmetli."

"Kurtuldu işte sonunda..."

"Haklısın, kurtuldu."

Kadın, bu sözleri duymuyor gibiydi.

O sırada, ortalıkta, nasıl oluştuğu kestirilemeyen, sapsarı, yapış yapış bir uğultu vardı zaten. Kaldı ki, kadın söylenenleri duysa da anlayacak halde değildi. Acısı hem kör, hem de sağır etmişti onu.

Bu yüzden, erkekler kocasının tabutunu omuzlarına alıp mezarlığa götürürlerken, yalnızca ağladı onların arkasından; ağzından bir tek sözcük bile çıkmadı.

Doğrusunu söylemek gerekirse, o gün, marangozun geride bıraktığı üç kızla birlikte, artık biz de öksüz kalmıştık.

Bunu bildiğimizden midir nedir, avlu duvarının dibinde, birbirimize biraz daha sokulmuştuk sanki. Gene de, kendi aramızda hiç konuşmuyor, ikide bir sessizce iç çekip duruyorduk.

Aynı zamanda, marangozun gök damarlı elleriyle birlikte, kapı ve pencere olma hayallerimizin de toprağa gömüldüğünü düşünüyorduk.

Belki de bu yüzden, eskisi gibi hayal kuramaz olmuştuk.

Özellikle ben, daha önce kurduğum hayalleri bile unutmuştum. Artık ne tahterevalli olmak geçiyordu aklımın ucundan, ne de gök boncuklu bir beşik... Hatta, uzak bir köy okulunda tuvalet penceresi olmayı bile düşünemiyordum. Zaten, ne düşünürsem düşüneyim, daha önce de dediğim gibi, sonuçta her şey insana bağlıydı. Önemli olan, insanın ne yaptığı, insanın ne düşündüğüydü.

O günlerde, marangozun karısı ne düşünüyordu bilemiyorum.

Görünüşe göre, oldukça perişandı. Kocasının ölümüyle geçim sıkıntısına düşmüştü çünkü. Eve gelip giden komşu kadınlardan birine fısıldadıklarına bakılırsa, kızlarının okul giderlerini karşılamakta bir hayli güçlük çekiyordu. Mutfak için gereken malzemeleri

doğru dürüst alamıyordu. Bu yüzden, ister istemez her öğün çorba koyuyordu sofraya, her öğün, çocuklarına sezdirmeden, sepetteki ekmekleri birkaç dilim daha azaltıyordu. Bir yandan da, para bulamadığı için, bakkala, kasaba veresiye yazdırmaya başlamıştı. Borçlar kabardıkça kabarıyordu.

Kasap neyse neydi de, konuşmalardan anladığımıza göre, bakkal ikide bir veresiye defterini açıp homurdanıyordu.

"Öderiz," diyordu kadın. "Şimdiye dek bizde kaç kuruşunuz kaldı?"

Bakkal yutkunuyordu bu sözleri duyunca. Başka bir deyişle, söyleyeceği şeyleri bir süre için erteliyordu. Gene de, kadının anlattıklarına bakılırsa, günün birinde bu bakkalın daha fazla dayanamayıp patlayacağı belliydi. Belki de, ansızın alışverişi kesecekti.

Kesti de.

Bir gün, makarnayla şeker almaya giden büyük kız bakkaldan eli boş, kalbi kırık döndü. Marangozun karısı dondu kaldı bakkalın söylediklerini öğrenince, hiçbir şey diyemedi. Avlu kapısının önünde, etten kemikten bir taş gibi, hiç kımıldamadan saatlerce dikildi sonra ve sürekli uzaklara baktı.

Hayata karşı, hem bakışlarıyla, hem de duruşuyla bir şeyler söyledi sanki.

Derken, bütün bunlar yetmezmiş gibi, sonraki günlerde marangozun eski borçları çıktı ortaya. Vardan yoktan anlamayan alacaklılar, hemen her gün ellerinde senetlerle, birbirlerinin peşi sıra, eve gelip gitmeye başladılar. Kadın ne yapacağını, kime ne diyeceği-

ni, hangi olay karşısında nasıl davranacağını artık iyiden iyiye şaşırmıştı. Kimi zaman belki para bulurum umuduyla akrabalarına koşuyor, kimi zaman kocasından kalan ceketlerin ceplerini karıştırıyor, kimi zaman da tutup evin altını üstüne getiriyor ve eline geçen kutularla çıkınların içlerine tek tek bakıyordu ama, kimseye bir kuruş ödeyemiyordu.

Sonunda, zavallı kadın, kapıya gelip giden alacaklılardan kurtulabilmek için, marangoz atölyesindeki her şeyi satmaya karar verdi.

Önce, hepsinin orasında burasında kocamın el izleri var demeden, makineleri elden çıkardı tabii. Birkaç kuruş karşılığında, ağlaya sızlaya, hepsini bir kamyona yükletip gönderdi.

Makinelerin parasıyla, çok olmasa da, borçların bir bölümü ödenmişti.

Gelgelelim, sivri yüzlü bir avukat, birkaç adamla birlikte hâlâ haftada bir gelip çantasından sarı bir dosya çıkarıyor, marangozun fi tarihinde imzaladığı senetleri gösteriyor, sonra da gözlerini koca koca açarak zavallı kadına bağırıp çağırıyordu. Birtakım kanunlardan söz ederek, sizi şöyle yaparım, böyle yaparım, diye gözdağı veriyordu hatta ve elindeki dosyayı saygısız bir şekilde, sürekli kadının suratına doğru sallıyordu.

O gidince, kızlarına sarılıp çaresizlik içinde saatlerce ağlıyordu kadın.

"Keşke babanız sağ olsaydı da, şu köşede oturup dursaydı," diyordu. "Öksürüğü bile yeterdi bize. Hiç kuşkusuz, ne yapar eder, bu borçlara da bir çare bulurdu. Kapımıza, senedini kapan gelemezdi o zaman.

Dosyasını kapan gelemezdi. Ama, bunlar da geçecek çocuklarım. Hep birlikte, el ele verip hayatın bu yokuşunu da aşacağız, hiç üzülmeyin. Günün birinde bütün bu dertlere bir çare bulunacak. Bunlar da geçecek bir gün, elbet bunlar da geçecek."

Geçmiyordu oysa; her şey günden güne kötüye gidiyordu.

Alacaklarını istemek için, sonunda bakkalla kasap da sıraya girmişti.

Derken, kadın, atölyedeki ağaçlarla birlikte bizi de sattı.

Bir kuşluk vakti, kırmızı bir kamyonun üstünde, bilinmeze doğru yeniden yola çıktık.

İlçe, beyaz badanalı evleriyle kısa sürede geride kalmış, hatta ufukta kaybolup anılarımıza karışmıştı. Her şey bulanıktı o gün, her şey kirli, her şey hızlıydı. Üstelik, gözyaşına benzeyen, çisil çisil bir yağmur başlamıştı da, dünya birdenbire toprak kokusuna dönüşmüştü.

Ucu bucağı gözükmeyen ovalardan geçiyorduk. Kamyonla, ıslak köylerden, yoksul ilçelerden, ıssız kasabalardan ve kendi uğultularının içinde kaybolup giden, karmakarışık şehirlerden geçiyorduk.

Serüvenimiz hiç bitmeyecekti sanki, artık hep o kamyonun üstünde dolaşıp duracaktık.

Dolaşamadık tabii.

Saatler sonra, gece yarısına doğru, tel örgülerle çevrili, kuş uçmaz kervan geçmez bir yerde durduk. Kamyon şoförü, karanlığın içine atlayıp kapıdaki nöbetçiye bazı kâğıtlar gösterdi.

Kâğıtları uzun uzun inceledikten sonra, "Tamam, geçin!" dedi nöbetçi.

Tel örgüyü geçip yavaş yavaş uzaktaki ışıklara doğru ilerledik.

İki yanımızda, yüksek duvarlı, kocaman binalar vardı. Karanlıktılar karanlığın içinde. Islak ve soğuktular. Arada bir, omuzları tüfekli birtakım karaltılar gelip geçiyordu kamyon farlarının önünden. Sonra, peş peşe koşup kamyonun başına üşüştü bu karaltılar. İçlerinden biri, kamçı gibi şaklayan ıslak bir sesle, parmağını uzatıp sağa sola emirler yağdırıyordu.

Artık, askerî bir bölgeye geldiğimizi anlamıştık.

Hiç kuşkusuz, ne olacaksak orada olacaktık.

11
"Ben de Bilmem Nice Olur Hallerim"

Ertesi gün, gözlerimi, her yanından tozlar havalanan, kocaman bir depoda açtım.

Meşelerin, çamların ve öteki gürgenlerin hepsi yanımdaydı. Hatta, bizden önce başka ormanlardan kesilip getirilen, çeşit çeşit, binlerce ağaç gövdesi vardı çevremde. Hepimiz, reçine kokulu derin bir sessizliğin içinde, başımıza neler geleceğini bilmeden, öylece bekleşiyorduk.

Hiç kuşkusuz, herkes buraya hangi amaçla getirildiğini düşünüyordu.

Bana kalırsa, durum hiç de iç açıcı değildi. Askerî bir atölyedeydik çünkü. Ne yapılacaksak, aşkla, sevgiyle değil de, verilecek bir emirle yapılacaktık. Bu yüzden, dünyanın en şirin eşyasına bile dönüşsek, çürüyüp yok oluncaya dek, verilen emrin izi kalacaktı alnımızda. Güzelliğimiz o emirle zedelenecekti.

Gerçi, henüz ne olacağımızı bilmiyorduk.

Belki de, silah yapımında kullanacaklardı bizi. Askerlerin eline verilecek olan binlerce tüfeğe dipçik olacaktık sözgelimi, binlerce tabancaya kabza, ya da su mataralarına tıpa olacaktık.

Ne olursak olalım, sonuçta savaş görünüyordu bize. Kıpkırmızı kan gölleri görünüyordu, cepheler dolusu barut dumanı, göğe yükselen binlerce yaralı çığlık ve ölüm görünüyordu.

Bunları düşündükçe, ister istemez, kendi kendime hüzünlenmeye başlamıştım.

Belki de, o depodaki binlerce ağacın arasında en hüzünlüsü bendim.

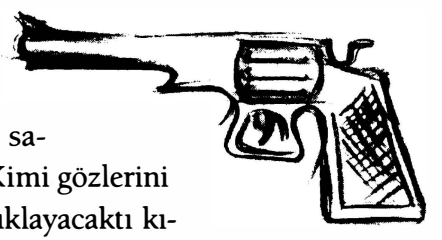
Gerçi, kafamdan geçen bu tatsız şeyleri, boş yere ortalığı telaşa vermemek için, henüz öteki ağaçlara söylememiştim. Söylemek de istemiyordum doğrusu. Nasıl olsa, eninde sonunda aynı şeyleri onlar da düşünecek, gerçeğin ne denli acı olduğunu onlar da anlayacaklardı.

İyimserlikleri yüzünden, kim bilir, belki de ranza olmayı hayal edeceklerdi bir süre. Böylece, insanın insanı boğazladığı bir cepheye tüfek dipçiği olarak gitmektense, akılları sıra, ranza kılığına girip koğuşlarda kalacaklardı. Savaştan yakalarını kurtarabildiklerini sanacaklardı bir bakıma, çirkinlikten uzak durabildiklerini sanacaklardı.

Yanılacaklardı tabii.

Çünkü, her yere giren savaş, ne yapıp edecek, bir gün koğuşlara da girecekti.

Cephede yaralanan askerler, inleyen sedyelerin üstünde geri döneceklerdi sözgelimi ve ortalık birdenbire kanlı sargı bezleriyle, kırık kollarla, çürük omuzlarla, yarılmış kafalarla, hıçkırıklarla, sayıklamalarla dolacaktı. Kimi gözlerini tavana dikip anasını sayıklayacaktı kıyıda köşede, kimi sevgilisini. Kimileri de, yaşadıkları dehşet verici şeyler yüzünden kendi adlarını bile anımsayamayacak, yalnızca boş boş bakacaktı. Koğuşlar, anlamını savaşın boşalttığı, yüzlerce, binlerce gözbebeğiyle dolup taşacaktı bir bakıma. Birbirlerinin varlığına tutuna tutuna yaşayabilen, binlerce gözbebeğiyle...

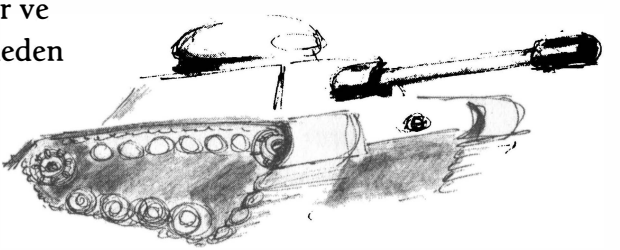
Zaten, bir zamanlar bana ak sakallı meşenin anlattığına göre, adına savaş denen şey, yeryüzünün herhangi bir noktasında başlayıp herhangi bir noktasında bitmezdi.

Her şey gibi, o da insanda başlayıp insanda biterdi.

Bu yüzden, cepheler falanca dağda ya da falanca ovada değildi.

Cepheler, bütün acımasızlıklarıyla insanoğlunun içindeydi.

Toprağı titrete titrete yürüyen tanklar, art arda gümbürdeyen toplar ve durup dinlenmeden kurşun kusan tüfekler insanoğlunun içindeydi.

Hatta, henüz icat edilmemiş silahlar da insanoğlunun içindeydi.

Yani, insan bir savaş alanıydı. Ceket, gömlek, pantolon ya da etek giymiş, kravat takmış, tıraş olmuş, kokular sürmüş bir savaş alanı. Gülümseyen bir savaş alanı. Öpen hatta, okşayan, konuşan, susan, çiçekler alıp çiçekler veren bir savaş alanı...

Peki, bir barış bahçesi olamaz mıydı aynı insan?

Şöyle, güllerin kuş cıvıltılarına, kuş cıvıltılarının güllere karıştığı, mutlu yüzlerle dolu rengârenk bir barış bahçesi?

12
"Kara Gözlerini Sevdiğim Oğlan Oldu Bize Olan Oldu Bize Olan"

Depoya getirilişimizin üzerinden kaç gün, kaç ay, kaç yıl geçmişti bilmiyorum.

Bir gün, kuşluk vakti kapı açıldı ve içeriye birdenbire askerler girdi.

Hepsi de genç ve neşeliydi bu askerlerin.

İçlerinden bazıları yarım ağızla şarkı mırıldanıyor, bazıları muzip muzip ıslık çalıyor, bazıları da iri kahkahalar atarak kendi aralarında şakalaşıyordu.

Öyle ki, onların gelişiyle birlikte, yalnızca canlanmakla kalmamış, aynı zamanda toza dumana boğulmuştu her yer. Deponun loş havasında, bulutlar halinde, incecik talaş parçacıkları uçuşuyordu.

Bir süre sonra, işte bu askerler, gelip itişe kakışa, ağaç harmanlarının üstüne oturdular.

Birbirlerine laf atarak şakalaşmayı sürdürüyorlardı. Bense, onların gözbebeklerindeki yaşama sevincini gördükçe, günün birinde bu insanların kalkıp savaşa gideceğine bir türlü inanamıyordum. Akıldışı bir şey-

miş gibi geliyordu bu bana. Böyle ağız dolusu gülebilecekken, böyle neşeyle şakalaşabilecekken, silaha sarılıp tıpatıp kendilerine benzeyen başka insanlara kurşun sıkarak onları delik deşik edemezler, diye geçiriyordum içimden.

Ya da, böylesine güzel gülebilen insanlar ölemez, öldürülemez, diye geçiriyordum.

Derken, ansızın sustu askerler.

Kapıdan, omuzlarında metal yıldızlar taşıyan, sert suratlı biri girmişti o sırada.

"Sallanmayın ulan keratalar!" diye bağırdı onlara. "Beş dakika boş bırakınca hemen kaynatıyorsunuz! Hadi bakalım, düzgün olan kerestelerin yarısını mahpushane atölyesine götürün, sallanmayın!"

Askerler, bu sözleri duyunca, apar topar kalktılar hemen, deponun dört bir yanına dağılıp düzgün olanlarımızı seçmeye başladılar.

Bir yandan da, seçilenleri iki ucundan tutup dışarı götürüyorlardı.

Götürülenlerin içinde ben de vardım.

İki askerin omuzlarında taşınırken, artık nerede kullanılacağımı tahmin edebiliyordum. Mahpushane denen insan kafesinin herhangi bir parçası olacaktım ben. Belki de, komşum köknar gibi, tahtalarımdan kapı yapacaklardı. Şöyle, asık suratlı, buz gibi bir kapı... Kapı yapılınca da, tabii, hiçbir yere kımıldayamadan, ömrümün sonuna dek mahpushane türküleri dinleyecektim orada. Komşum köknarla aynı kaderi paylaşacaktım belki de, türküleri dinleye dinleye, çürüyüp gidecektim.

Gelin görün ki, olaylar hiç de benim sandığım gibi gelişmedi.

Götürüldüğüm mahpushane atölyesinde ne kapı oldum, ne de pencere...

Hatta, insafa gelip işkence sopası bile yapmamışlardı beni, masa ya da sandalye bacağı bile yapmamışlardı.

Kesilip biçilmiş, yontulup çatılmış, bir darağacı olmuştum.

Doğrusu, kesildim kesileli, böyle bir şeye dönüşeceğim hiç aklıma gelmemişti.

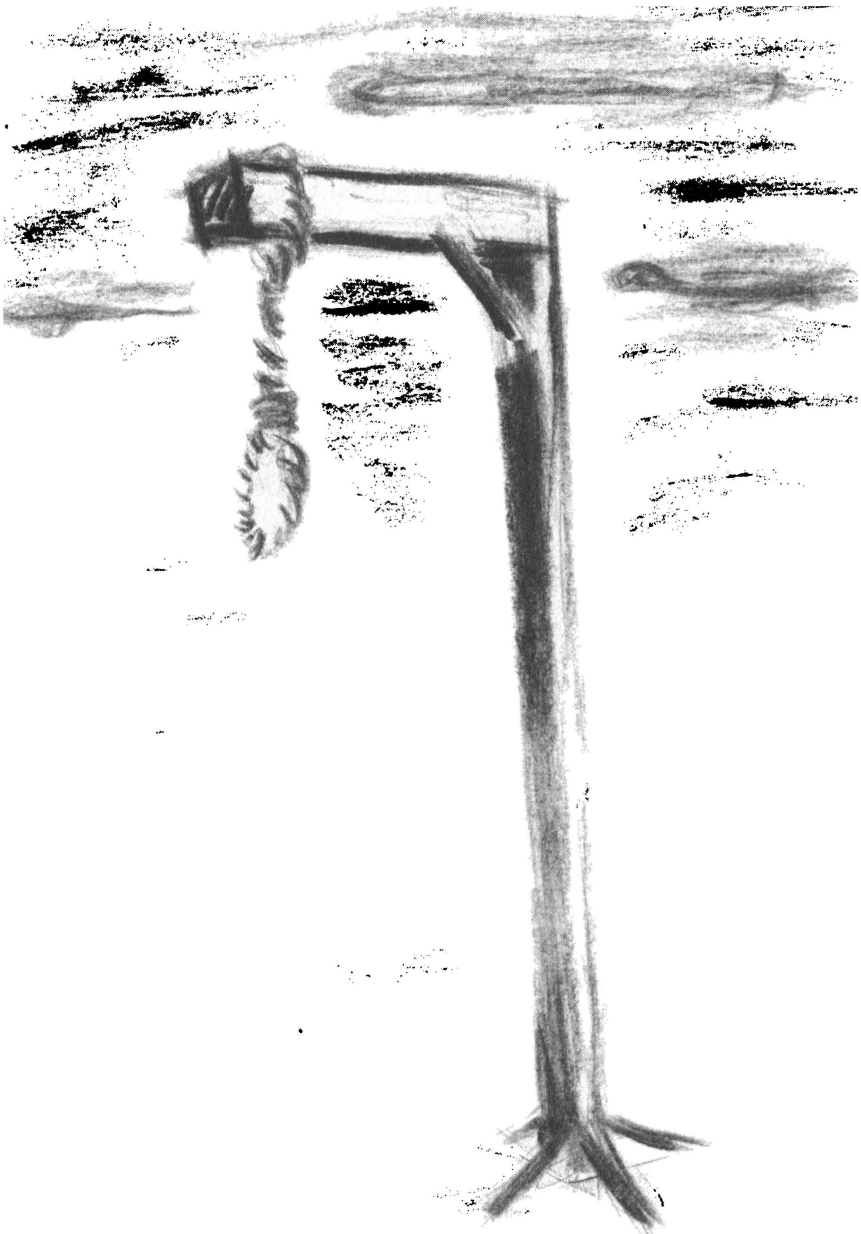
Beynimden vurulmuşa dönmüştüm bu yüzden. İnanılmaz derecede utanıyor, utancımdan ne yapacağımı, nereye bakacağımı bilemiyordum.

Atölyeye getirilen öteki ağaçlar gözlerini iri iri açmış, bana bakıyorlardı. Hepsi şaşkın ve kederliydi. Aslında, beni kesip biçerek bu hale getiren marangoz da kederliydi belki, ama o bunu hiç belli etmiyordu. Yüzünü çevirip de bir kerecik olsun benim boyuma bile bakmıyordu artık, sessiz adımlarla atölyenin bir köşesine gitmiş, soluk soluğa, adeta kıtlıktan çıkmış gibi sigara içiyordu.

Zaten, bir daha göremedim onu.

Akşama doğru, beni kasası kapalı bir kamyona yüklerlerken o ortalıkta yoktu.

Herhalde, iş tulumunu çıkarıp her zamanki gibi yorgun adımlarla evine gitmişti. Belki de, çoktan sofraya oturmuş, akşam yemeğini yiyordu o sırada. Bir yandan da, çocuklarıyla konuşuyor, şakalaşıyor, hatta eğilip onları yanaklarından şefkatle öpüyordu. Kim bilir, belki akla hayale gelmedik bir yığın şey anlatıyordu onlara.

Gene de, o gün bir darağacı yaptığını asla anlatamıyordu tabii.

Yalnız çocuklarına değil, hiç kimseye, hiçbir zaman da anlatamayacaktı belki. Ömrünün sonuna dek, bir sır gibi saklayacaktı yaptığı işi. Ne zaman beni anımsasa, etrafındakilere sezdirmeden, belli belirsiz iç çekecekti.

Kamyonun üstünde, onun iç çektiğini duyar gibiydim o akşam.

Artık, tel örgülerin dışına çıkmış, bol yıldızlı bir gecede, yeniden yollara düşmüştük.

Kamyonun kasasına açılan, çocuk yüzü büyüklüğündeki pencerelerden görebildiğim kadarıyla, yağmur çiseliyordu gene, yıldızlar açık seçik ortadayken, nedense, tuhaf bir şekilde yağmur çiseliyordu. Asfalt ıslaktı bu yüzden, altımızdan karanlık bir yılan gibi, acayip bir parıltıyla akıp gidiyordu.

Birkaç saat sürdü bu yolculuk. Sonra, kamyon çeşitli manevralar yaparak, etrafı nöbetçilerle çevrili bir taş binanın önünde durdu.

Beni tutup yavaşça yere indirdiler.

Hiç kimse konuşmuyordu.

Gürültüyle açılıp kapanan demir kapılardan geçtik daha sonra, asık suratlı gardiyanların, tedirgin tedirgin bakan yarı uykulu görevlilerin, koridorların ve taş duvarların arasından geçtik.

Herkes susuyordu gene.

Herkes, ya orada değilmiş ya da tek başınaymış gibi davranıyordu.

Sonunda, yüksek duvarlarla kuşatılmış küçük bir av-

luya geldik. Orada, eşi benzeri bulunmayan çok önemli bir şeymişim gibi, hep birlikte tutup dikkatle yere bıraktılar beni. Alnıma çakılan çengele, acele acele getirip sabunlu bir ip bağladılar.

Derken, kıllı bir el yaklaştı ve bu ipin ucunu ilmikledi.

"Yıllarca dimdik durdun da ne oldu sanki?" dedi o sırada bir ses.

Şaşırmıştım.

Kim konuştu diye, gözlerimi çevirip çevremdeki insanlara baktım.

Hepsi suskundu.

Üstelik hepsi, başka yerlere bakıyordu o sırada. Nedendir bilinmez, benimle göz göze gelmemek için apayrı bir çaba harcıyorlardı. Belki de, utanıyorlardı beni görünce. Ne de olsa, onların içinde yatan vahşiliğin gözle görülür bir şekliydim ben. Görünür hale gelen duygularıydım onların, düşünceleri ve davranış biçimleriydim.

"Yıllarca dimdik durdun da ne oldu?" dedi o ses yeniden.

Ben, soluğumu tutup çevreme bir kez daha baktım.

Bu, hiç de insan sesine benzemiyordu. Yaprak hışırtısı gibi yeşildi sanki, rüzgâr gibi geniş, uğultu gibi derindi... Üstelik, bu sesin içinde, Beşparmak Dağları'nın arkasındaki düzlüğün, bana hiç de yabancı gelmeyen çeşitli kokuları vardı.

Bir an, mahpushane kapısına dönüşen köknarın oralarda bir yerde olabileceğini geçirdim aklımdan.

Onu görmesem de, hissedebiliyordum.

Ne var ki, bir daha işitemedim o sesi.

Taş avluda saatlerce bekledim durdum.

Benimle birlikte, birkaç askerle birkaç gardiyan da bekliyordu. Yorgun görünüyordu hepsi, uykusuz ve huzursuz görünüyordu.

Sabaha doğru, göğün alnındaki yıldızlar pul pul dökülmeye başladığında, birdenbire, taze bir telaş sardı ortalığı. Taze bir huzursuzluk çöktü avludakilerin üzerine, taze bir yorgunluk, taze bir bıkkınlık çöktü. Herkes ellerini nasıl tutacağını, nereye koyacağını bilemiyor gibiydi.

Derken, iyi giyimli birkaç insan daha geldi yanımıza. Kravatlıydı bunlar; pantolonları ütülü, ceketleri temizdi. Ellerinde de dosyalar vardı ve ikide bir açıp sanki her defasında başka cümlelerle karşılaşacaklarmış gibi, sessizce okuyorlardı.

Sonra, demir kapıların arkasındaki demir kapıların arkasından, elleri bağlı bir insan getirdiler avluya. Bu insan gencecikti daha. Körpecikti. Beşparmak'ta açan, ıssız bir dağ sümbülüne benziyordu. Bir kuşa benziyordu ya da; içi uçma hasretiyle yanıp kavrulan minik bir kuşa...

Avluya adım atar atmaz durmuştu.

Göz göze gelmiştik çünkü.

İkimiz de, yaprak gibi tir tir titriyorduk.

13
Utanç Dağları

Şafak sökmek üzereydi.

Zaman durdu birden.

Taş avludaki kıpırtılar da durdu zamanla birlikte. Sonra, kıpırtısızlıklar da durdu. Ardından, sessizlikler, sessizlik gibi gözüken sesler ve nefesler de durdu hatta.

İnanılmaz bir şeydi bu; gardiyanlar, askerler ve sonradan gelen o iyi giyimli adamlar, oldukları yerde, neredeyse ezelden beri aynı noktadaymışçasına, birdenbire donup kalmışlardı. Herkes ne yapıyorduysa, onun içine kilitlenmişti sanki.

İyi giyimli adamlar hep birlikte, sinirli sinirli sigara içiyorlardı sözgelimi ve sigaraları hiç bitmiyordu.

Gardiyanlar onlara bakıyorlardı sözgelimi ve kirpiklerini hiç kırpmıyorlardı.

Askerlerden biri dalgınlardan dalgındı ve dalgınlığı hiç sona ermiyordu.

Demir kapıların arkasındaki demir kapıların arkasından getirilen gençse, gözlerini gözlerimde unutmuştu ve artık bir türlü geri alamıyordu.

Ben de, keşke sonsuza dek hep böyle kalsak, diyordum içimden. Evet, kalsak, diyor ve bundan başka hiçbir şey istemiyordum.

Gene de, o halde kalamadık tabii.

Zamanın ucu nereye düğümlenmişse, bir süre sonra birdenbire çözülüverdi... Onun çözülmesiyle birlikte, her şey yeniden kımıldanmaya başlamıştı.

Üstelik, avludaki adamlar, yerine getirecekleri görevin planlanandan daha çok zaman aldığını düşünerek hafifçe sinirlenmişlerdi.

"Evet," dedi kravatlılardan biri.

Ötekiler hep birlikte ona baktılar.

Kuşkusuz, bu "evet", evet kadar değildi. İçinde yüzlerce sözcüğü barındırıyordu.

"Niye sallanıp duruyoruz?" vardı o "evet"in içinde.

"Herkes görevini yapsın!" vardı.

Bu yüzden, sinirli sinirli, yeniden kımıldandı insanlar. Kravatlılardan biri, birkaç adım öne çıkarak, elindeki dosyayı yavaşça açtı ve elleri bağlı olan gencin yüzüne doğru baktı. Sonra, tuhaftan da tuhaf bir sesle, mırıl mırıl bir şeyler okudu ona.

Gencin, okunanları dinleyip dinlemediği pek belli değildi.

Hâlâ tir tir titriyordu çünkü.

Bir yandan da, arada bir gözlerini çevirip askerlerin ellerindeki silahlara bakıyordu.

Bir şeyler sordular sonra bu gence.

Ama, o yanıt vermedi, gözlerini ötekilerin gözlerine dikip yalnızca baktı.

Issız bir dağsümbülünün ıssızlığıyla, ya da içi uçma hasretiyle yanıp kavrulan miniminnacık bir kuşun hasretiyle baktı.

Derken, hiç kimsenin ummadığı bir anda, kendiliğinden, yavaş yavaş bana doğru yürüdü. Ömrünün son adımını attığında, altımdaydı.

Boyunu boyuma ölçercesine, göğsünü hafifçe öne doğru çıkarmış, dimdik duruyordu.

Hiç kuşkusuz, avludakiler onun bu kadar cesaretli oluşuna şaşırmışlardı.

Gene de, içlerinden biri hızla yaklaşıp, ipi boynuna geçirdi.

Oysa, genç adam o sırada bir şeyler söylemeye hazırlanıyordu.

Tam da ağzını açacaktı ki, yer çekiliverdi ayaklarının altından...

Havada, kelebekler gibi çırpınmaya başlamıştı artık, ayaklarını basacak bir yer arıyordu ama, bulamıyordu. Altında, incecik bir dal bile yoktu.

İşte o sırada, özümü kocaman bir yangın sardı benim. İçimden, eğilerek genç adamı yere bırakmak geçti. Geçmesine geçti ya, tabii, bunu başaramadım bir türlü.

Daha doğrusu, topraktan koparılalıdan beri azalan canım buna yetmedi.

Utancımdan ölmek üzereydim.

Saatlerdir taş avludan gelip geçen rüzgârın, olup bitenleri harfi harfine bütün yeryüzüne duyurduğunu biliyordum.

Artık, yaşayamazdım.

Yüreğim, bu gençten sonra bir insanın daha ipe çekilmesine dayanamazdı.

Bu yüzden, o sabah, adamlar sessizce avluyu boşaltırken kararımı verdim. Ne pahasına olursa olsun, en kısa sürede çürüyüp yok edecektim kendimi.

Yıllar önce, daha küçücük bir fidanken, odun olmamak için bütün gücümle nasıl direndiysem, şimdi de tam tersini yapacaktım. Odun olmak için direnecektim yani. Bu sefer de, insanı, beni odun yapmaya mecbur kılacaktım. Sonra da, böyle iğrenç bir işlevi üstlenmektense, yanıp kül olacaktım.

Bu kararımı, o sabah, taş avludan gelip geçen rüzgâr aracılığıyla Beşparmak Dağları'na da ilettim.

"Eeey ağaçlar!" diye bağırdım. "Eeey gürgenler, çamlar, köknarlar ve meşeler! Eeey uzun kuyruklu tilkiler, ey ürkek adımlı tavşanlar! Duyuun beni ey dağlar taşlar! Duy beni dağsümbülü! Duy beni eey ormanın kuytusunda gezinen yalnız böcek! Duyun beni eey gökyüzünü derinleştiren kuşlar! Duyun ve bundan böyle bir darağacı olarak bilmeyin beni! Eğer Beşparmak Dağları'nın ardındaki düzlükte kuru bir dalım kalmışsa, artık ben bir gürgen dalıyım!"

